

Investigating Macro and Micro Managerial Structures for Inclusive Participation in the Regeneration of Historic Fabrics: A Thematic Analysis

Sahar Shayeganfar¹, Zahra Sadat Saeideh Zarabadi², Farah Habib³, Hossein Zabihi⁴

1. Department of Urban Development, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: sahar.shaygan@iau.ac.ir

2. Corresponding author, Department of Urban development, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: z.zarabadi@iau.ac.ir

3. Department of Urban Development, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: f.habib@iau.ac.ir

4. Department of Urban development, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: h.zabihi@iau.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 19 August 2025

Revised:

Accepted: 03 December 2025

Published: 06 August 2026

Keywords:

Urban Regeneration,
Historic Fabric,
Inclusive Participation,
Managerial Structure,
Thematic Analysis.

ABSTRACT

Objective: “In the late 20th century, urban planners and specialists adopted a paradigm shift in regeneration approaches toward participation-oriented strategies as a vital means to salvage endangered historic urban fabrics. These areas, following World War II and rapid industrialization, grappled with population decline and physical decay. For the efficacy and success of this approach in achieving sustainable revitalization of historic fabrics and harnessing it as a tool to minimize costs associated with financial and human resources, prioritizing active and inclusive engagement of all stakeholders at every level in the relevant processes proved essential and inevitable. Today, the foremost challenge in urban regeneration remains attaining comprehensive participation. This research seeks to establish a management structure capable of fostering authentic and inclusive participation in the regeneration of historic urban fabrics”

Methods: To achieve the aforementioned objective, this study employed a systematic review methodology based on the PRISMA guidelines. Through comprehensive searches in national and international scholarly databases, 94 sources (66 international and 28 national) were selected for analysis. Subsequently, utilizing thematic analysis according to Braun and Clarke's model, the findings were extracted into two organizing themes, 23 main themes, and 93 sub-themes across four dimensions.

Results: The findings were categorized into two themes—macro-level and micro-level management—and structured across four dimensions: socio-political, socio-cultural, socio-economic, and planning.

Conclusions: The results demonstrated that inclusive participation depends on building trust and a sense of belonging among residents, which in turn is determined by the manner and quality of participation management. At the macro level, management—through measures such as financial provision, the establishment of justice and inclusiveness, and the creation of a shared culture and vision—lays the foundation for micro-level management to resolve conflicts of interest, reinforce financial growth, enhance social capital, formulate indigenous models, and ensure the continuity of objectives. The success of inclusive participatory regeneration at the micro level is thus contingent upon the preceding and concurrent actions of macro-level management.

Cite this article: Shayeganfar, S., Zarabadi, Z., Habib, F., & Zabihi, H. (2026). Investigating Macro and Micro Managerial Structures for Inclusive Participation in the Regeneration of Historic Fabrics: A Thematic Analysis. *Journal of Urban Space and Social Life*, 5 (17), 110-83. <https://doi.org/10.22034/jprd.2025.68737.1225>

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22034/jprd.2025.68737.1225>

Publisher: University of Tabriz.

Introduction

Although historic fabrics have undergone physical transformations over time, they have been converted into focal points for the consolidation and transmission of cities' collective memory through processes of redesign and revitalization (Guinand, 2021). Beyond their physical value, these fabrics serve as identity and symbolic substrates for citizens. Due to their key role in preserving culture and history, they require public protection and sharing (Dabaieh, 2011). Since the 1970s, with the spread of historic urban decay in large cities, urban planners and specialists have turned their attention to the approach of urban regeneration. In recent decades, regeneration policies have been adopted as a solution to address the social, environmental, and economic challenges within these fabrics (Branco & Alves & Magalhães, 2024; Hall, 2014). The historical nature of these fabrics has made them a central element in regeneration projects, capable of acting as local anchors that call stakeholders to participate. Today, the management of these areas is carried out through participatory mechanisms to preserve historical values while strengthening residents' sense of belonging and commitment to their living environment (Khachatryan, 2024).

However, if the regeneration process fails to effectively engage a wide range of residents and stakeholders, there is a risk of disconnecting from the collective memory and reducing the sense of belonging due to the monopolization of participation by limited groups (Kim, 2024; Ricciardelli et al., 2021). Research evidence shows that inclusive and authentic participation leads to more sustainable outcomes in regeneration projects (Kalfas et al., 2024). Consequently, the severance of residents' emotional ties with historic fabrics and the reduction of a sense of belonging have led to population depletion and threatened the continuity of life in these fabrics. This issue highlights the necessity of achieving inclusive participation in regeneration, as it can help preserve the population and the sustainability of the fabrics by rebuilding the residents' connection to their place of residence. However, designing effective participatory processes faces multiple challenges, and existing experiences of managerial actions that facilitate participation are scattered, case-specific, and lack a unified analysis.

This research, by combining a systematic review and thematic analysis, offers an innovative approach to integrating and identifying these actions. Thus, the fundamental research question is: What managerial structures can facilitate real and inclusive participation in the regeneration of historic fabrics? The objective of this study is to provide a comprehensive understanding of effective managerial actions for strengthening participation in this field. The literature review section will examine studies related to participation in the regeneration of historic fabrics.

Materials and Methods

This research, employing a systematic review approach, examines studies from the past two decades on participation in the regeneration of historic fabrics. This method involves the identification, evaluation, selection, and synthesis of evidence related to the research question within a specified timeframe (Moher et al., 2009). For the selection of sources, the 27-item PRISMA protocol was used, which includes four stages: identification, screening, eligibility, and final inclusion (Hutton et al., 2015). A total of 94 sources were ultimately approved for the systematic review. These sources included 66 foreign articles indexed in reputable international databases, 7 Iranian articles indexed in reputable international databases, and 21 domestic articles indexed in accredited internal scientific-research journals.

Upon completion of the four PRISMA stages, data analysis was conducted using the "thematic analysis" method. To examine strategies for enhancing participation in the regeneration of historic fabrics, the six-step framework for thematic analysis was utilized. This framework enabled the identification and interpretation of semantic patterns across various aspects of participation and the connections among them (Clarke & Braun, 2017). This method facilitated the organization of qualitative data by providing a systematic and flexible structure.

Results

Following the process of data collection and content analysis of the strategies proposed for enhancing stakeholder participation, two organizing themes related to macro and micro-level management emerged. The analysis of themes associated with increasing participation in the regeneration of historic fabrics led to the identification of 93 initial themes, which were then aggregated into 23 main themes.

Under the organizing theme of "Macro Management," a total of 50 initial themes were identified and categorized into 10 main themes, which are: Provision of Sustainable Financial Resources, Ensuring Community Economic Benefits, Establishing Equity and Inclusion, Power Dynamics, Social Development, Establishing Participatory Governance, Raising Awareness, Cultural Development, Developing a Shared Vision, and Capacity Building and Empowerment.

Under the organizing theme of "Micro-Management," a total of 43 initial themes were identified and organized into 13 main themes, which include: Resolving Conflicts of Interest, Economic Growth, Justice, Inclusivity,

Horizontal Governance, Power Dynamics, Culture Building, developing a Local Regeneration Model, Diversity and Innovation, Ensuring Continuity, Mainstreaming Regeneration, Integrating Efforts, and Adherence to Goals. Both categories of the identified themes were identified across four dimensions: socio-economic, socio-political, socio-cultural, and planning.

Conclusion

The findings of this research show that the type and extent of participation in the “regeneration of historic fabrics” are directly linked to a society's “management system”. Global experiences indicate that equitable and democratic systems have successfully provided the groundwork for participatory urban projects, shifting the process from a top-down approach in the early 20th century to a collaborative one.

Despite this progress, studies reveal that the main challenge in many societies is a decline in citizen engagement and a growing trend toward individualism. In contexts where a lack of trust between citizens and officials is a recurring issue, a fundamental change in “macro urban management” approaches is essential. Without this transformation, “participatory projects”, such as the regeneration of historic fabrics, will face significant difficulties in their implementation.

This study concludes that an “integrated framework” is required to align macro-level policies with micro-level actions, particularly in societies like Iran. While major changes to a society's management system are often time-consuming, the preservation of historic fabrics is a critical process that cannot be delayed. Therefore, continuous action and the implementation of effective managerial strategies at all levels are crucial for the survival and sustainability of these vital urban areas.

بررسی ساختارهای مدیریتی کلان و خرد برای مشارکت فراگیر در بازآفرینی بافت‌های تاریخی (مبتنی بر تحلیل مضمون)

سحر شایگان فر^۱، زهرا سادات سعیده زربادی^۲✉، فرح حبیب^۳، حسین ذبیحی^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: sahar.shaygan@iau.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، استاد، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: z.zarabadi@iau.ac.ir

۳. استاد، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: f.habib@iau.ac.ir

۴. دانشیار، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: h.zabihi@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۸ تاریخ بازنگری: تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۱۵ کلیدواژه‌ها: بازآفرینی، بافت تاریخی، مشارکت فراگیر، ساختار مدیریتی، تحلیل مضمون.	در اواخر قرن بیستم، برنامه‌ریزان و متخصصان شهری از تغییر رویکرد بازآفرینی به مشارکت‌محوری به عنوان راهکاری برای نجات بافت‌های تاریخی در معرض خطر بهره بردند. این بافت‌ها، پس از جنگ جهانی دوم و همچنین صنعتی‌شدن، با کاهش جمعیت و زوال مواجه بودند. برای اثربخشی و موفقیت این رویکرد در احیای پایدار بافت‌های تاریخی و بهره‌مندی از آن به عنوان ابزاری برای کاهش هزینه‌های مرتبط با منابع مالی و انسانی، اولویت‌بندی مشارکت فعال و فراگیر همه مردم در فرآیندهای مربوطه امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر بود. امروزه، چالش اصلی، دستیابی به مشارکت فراگیر در بازآفرینی است. این پژوهش درصدد دستیابی به ساختار مدیریتی است که می‌تواند زمینه‌ساز مشارکت واقعی و فراگیر در بازآفرینی بافت‌های تاریخی باشد؛ لذا، جهت دستیابی به هدف مورد نظر، با بهره‌گیری از روش مرور نظام‌مند مبتنی بر شیوه پریزما، طی جستجو در پایگاه‌های علمی داخلی و خارجی، ۹۴ منبع (۶۶ منبع خارجی، ۲۸ منبع داخلی) برای انجام پژوهش انتخاب گردید و با روش تحلیل مضمون بر اساس مدل براون و کلارک، یافته‌های خود را در دو مضمون سازمان‌دهنده مدیریت کلان و خرد مشتمل بر چهل و سه مضمون اصلی و نود و سه مضمون فرعی، در چهار بعد سیاسی-اجتماعی، فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی-اجتماعی و برنامه‌ریزی استخراج نمود. نتایج نشان داد که مشارکت فراگیر به ایجاد اعتماد و حس تعلق در ساکنان وابسته است، که این امر خود به چگونگی و نحوه مدیریت مشارکت بستگی دارد. مدیریت کلان با اقداماتی نظیر تأمین مالی، استقرار عدالت و شمول، و ایجاد فرهنگ و چشم‌انداز مشترک، بستر را برای مدیریت خرد فراهم می‌کند تا تعارض منافع را رفع، رشد مالی را تقویت، سرمایه اجتماعی را توسعه، مدل‌های بومی را تدوین و تداوم اهداف را تضمین کند. موفقیت بازآفرینی مشارکتی فراگیر در سطح خرد به اقدامات پیشین و همزمان مدیریت کلان وابسته است.

استناد: شایگان فر، سحر؛ زربادی، زهرا سادات سعیده؛ حبیب، فرح؛ و ذبیحی، حسین (۱۴۰۵). بررسی ساختارهای مدیریتی کلان و خرد برای مشارکت فراگیر در

بازآفرینی بافت‌های تاریخی (مبتنی بر تحلیل مضمون). *فصلنامه علمی و حیات اجتماعی*، ۵(۱۷)، ۸۳-۱۱۰.

<https://doi.org/10.22034/jprd.2025.68737.1225>

مقدمه

بافت‌های تاریخی، اگرچه در طول زمان تحولات کالبدی را تجربه کرده‌اند، از طریق فرآیندهای بازطراحی و احیا به کانون‌های تثبیت و انتقال حافظه جمعی شهرها تبدیل شده‌اند (گویناند^۱، ۲۰۲۰). این بافت‌ها، فراتر از ارزش‌های کالبدی، به‌عنوان بسترهای هویتی و نمادین برای شهروندان عمل کرده و به دلیل نقش کلیدی در حفظ فرهنگ و تاریخ، نیازمند حفاظت و تسهیم عمومی هستند (دابیة^۲، ۲۰۱۱). از دهه ۱۹۷۰ میلادی، با گسترش زوال بافت‌های تاریخی در شهرهای بزرگ، توجه برنامه‌ریزان و متخصصان شهری به رویکرد بازآفرینی شهری معطوف شد. سیاست‌های بازآفرینی در دهه‌های اخیر به‌عنوان راهکاری برای مواجهه با چالش‌های اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی این بافت‌ها اتخاذ شده‌اند (برانکو، آلووس و ماگالس^۳، ۲۰۲۴) (هال^۴، ۲۰۱۴). این رویکرد مدت‌هاست که جزء حیاتی سیاست‌های شهری برای دولت‌های شهری در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته بوده است (چو^۵ و همکاران، ۲۰۲۰). تعریف بازآفرینی شهری همواره به طور منحصربه‌فردی گسترده بوده و ابعاد فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی را در بر می‌گیرد (ماگالس^۶، ۲۰۱۵). رویکردی فراگیر و هماهنگ که هدف آن رفع چالش‌های شهری و ایجاد بهبودی ماندگار در وضعیت اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست‌محیطی مناطقی است که تحول یافته‌اند یا پتانسیل پیشرفت دارند (کیم^۷، ۲۰۲۴) (رابرتز^۸، ۲۰۱۷). این اصطلاح به عنوان هرگونه مداخله قابل توجهی که مناطق شهری رو به زوال را بهبود می‌بخشد، تعریف می‌شود؛ با این حال، اینکه این اصطلاح چه نوع مداخلات و سیاست‌هایی را در بر می‌گیرد، واضح نیست (یانگ^۹ و همکاران، ۲۰۲۲). برنامه‌های بازآفرینی شهری شامل مداخلات ناهمگنی مانند ابتکارات برای بهبود کالبد و زیرساخت‌ها، ایجاد اشتغال، یا ترویج ساخت شبکه‌های اجتماعی و مشارکت شهروندان است که بهبود هر دو محیط فیزیکی و اجتماعی در محله‌ها با افزایش احساس امنیت در بین ساکنان را مد نظر دارد (لوپز^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع، یک پدیده اجتماعی پویا و پیچیده است که توسط اولویت‌های دیکته شده توسط دستور کارهای محلی، ملی و فراملی و همچنین پویایی‌های بازار شکل می‌گیرد (برانکو، آلووس و ماگالس، ۲۰۲۴). فرایندی است که با یک دیدگاه مشترک برای توسعه آغاز شده و از طریق تولید طیف متنوعی از ایده‌ها برای راه حل‌های بالقوه و تقویت اعتماد بین ذینفعان مختلف برای تحکیم پیوندهای اجتماعی، به ایجاد مشارکت برای اجرای مؤثر و ترویج توسعه می‌انجامد، که اولویت آن پرورش سرمایه اجتماعی برای افزایش هماهنگی است (مردانویچ^{۱۱}، ۲۰۲۳). در نهایت، بین حفظ اصالت تاریخی و پاسخگویی به نیازهای معاصر تعادل برقرار کند. این امر به احیای اقتصادی منطقه، حفاظت از میراث معماری آن و ارتقای درک فرهنگی کمک می‌کند (خاچتریان^{۱۲}، ۲۰۲۴) با این وجود، در بافت‌های تاریخی، این رویکرد بیش از هر چیز بر مشارکت ذینفعان تکیه دارد تا تعادل بین حفظ میراث و نیازهای مدرن برقرار شود. رویکرد بازآفرینی بافت‌های تاریخی، به‌عنوان راهکاری حیاتی برای مواجهه با چالش‌های چندگانه این بافت‌ها و احیای اهمیت تاریخی آن‌ها تلقی می‌گردد. این نوع مداخله، به دلیل ارزش‌های ذاتی این بافت‌ها نظیر ساختارهای میراثی و ویژگی‌های فرهنگی منحصربه‌فرد محلی، از سایر بازآفرینی‌های مناطق شهری متمایز می‌شود. بازآفرینی بافت‌های تاریخی، در واقع، تکامل یافته رویکرد بازآفرینی شهری است که از تمرکز صرف بر تخریب و بازسازی در دوره پس از جنگ جهانی دوم، به رویکردی جامع‌تر تغییر جهت داده است (نیک‌هاشیم و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۳). ویژگی تاریخی این بافت‌ها، آن‌ها را به عنصری محوری در طرح‌های بازآفرینی تبدیل کرده که قادر است با

1. Guinand

2. Dabaieh

3. Branco & Alves & Magalhães

4. Hall

5. Chu et al

6. Magalhães

7. Kim

8. Roberts

9. Yang et al

10. López et al

11. Mrdjenovic

12. Khachatryan

13. Nik Hashim

ایفای نقش لنگرهای محلی، ذینفعان را به مشارکت فراخواند. امروزه، مدیریت این مناطق از طریق سازوکارهای مشارکتی انجام می‌شود تا ضمن حفظ ارزش‌های تاریخی، حس تعلق و تعهد ساکنان به محیط زندگی‌شان تقویت شود (خاچتریان، ۲۰۲۴). با این حال، اگر فرآیند بازآفرینی نتواند طیف گسترده‌ای از ساکنان و ذینفعان را به‌طور مؤثر درگیر کند، خطر گسست ارتباط با حافظه جمعی و کاهش حس تعلق به دلیل انحصار مشارکت در گروه‌های محدود وجود دارد (ریچاردلی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱) (کیم، ۲۰۲۴). شواهد پژوهشی نشان می‌دهند که مشارکت فراگیر و اصیل به نتایج پایدارتر در پروژه‌های بازآفرینی منجر می‌شود (کالفاس^۲ و همکاران، ۲۰۲۴).

بنابراین، دستیابی به مشارکت فراگیر نه تنها یک ضرورت، بلکه کلیدی برای حل چالش‌های چگونگی درگیر کردن همه ذینفعان است. مشارکت را می‌توان مجموعه‌ای از منافع مذاکره‌شده دانست که به توافق منجر شده و چارچوبی برای تصمیم‌گیری‌ها فراهم می‌کند (خان^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). در زمینه بازآفرینی بافت‌های تاریخی، این توافقات ارزش‌ها، اصول و اهداف برجسته را شکل می‌دهند (گویناند، ۲۰۲۰) (وردینی^۴، ۲۰۱۵). مشارکت، با حضور عموم به عنوان یک سیاست کلیدی، در واکنش به اعتراضات ناشی از بازآفرینی‌های رادیکال پیشین در اوایل قرن حاضر معرفی شد (کائو^۵، ۲۰۲۲). رویکرد مشارکتی فراگیر و همگانی در بازآفرینی، به عنوان بستری برای تبادل دیدگاه‌های متنوع عمل کرده و حس مالکیت را در میان ساکنان تقویت می‌کند (خاچتریان، ۲۰۲۴). بسیاری از ذینفعان، از ساکنان و کسب‌وکارهای محلی گرفته تا کارشناسان و نهادهای دولتی، تأثیر منحصربه‌فردی در بازآفرینی ایفا می‌کنند. همکاری و نقش ذینفعان در حفظ و بقای بافت تاریخی ضروری است (کائو، ۲۰۲۲) (لایسون و نانکی^۶، ۲۰۱۵). ایجاد تعاملات نزدیک بین دولت، توسعه‌دهندگان و ساکنان، همراه با یک نظام توزیع شفاف و مورد توافق متقابل قدرت و منابع در مراحل اولیه بازآفرینی بافت تاریخی، برای موفقیت پایدار حیاتی است (چیسولکا و ماچکیه‌ویچ، ۲۰۲۲) (یانگ و همکاران، ۲۰۲۲). بازآفرینی به طور طبیعی یک مسئله اجتماعی بحث‌برانگیز است، به ویژه زمانی که به عنوان راه‌حلی در مناطق تاریخی شهر و جایگزینی برای رویکردهای پیشین، با ادعای تأثیر بسزا بر زندگی روزمره مردم مطرح می‌شود. ذینفعان اصلی، به خصوص ساکنان، بهترین نتایج را از آن انتظار دارند. گاهی اوقات، منافع ذینفعان مختلف با یکدیگر در تضاد قرار می‌گیرد که می‌تواند به طور قابل توجهی موفقیت بازآفرینی را مختل کند (چو و همکاران، ۲۰۲۰) (وسلی و آینسورت^۷، ۲۰۱۸). در این میان، مشارکت فرآیندی رهایی‌بخش در تبادل قدرت است و فرصتی برای حل مسائل و پیشبرد نیازهای ذینفعان در بافت تاریخی فراهم می‌آورد (کیم، ۲۰۲۴).

بنابراین، گسست پیوند عاطفی ساکنان با بافت‌های تاریخی و کاهش حس تعلق، منجر به تخلیه جمعیت و تهدید تداوم حیات این بافت‌ها شده است. این مسئله ضرورت تحقق مشارکت فراگیر در بازآفرینی را برجسته می‌کند، زیرا مشارکت فراگیر می‌تواند با بازسازی ارتباط ساکنان با مکان زندگی، به حفظ جمعیت و پایداری بافت‌ها کمک کند و چالش اصلی، طراحی ساختارهای مدیریتی برای دستیابی به این مشارکت است. با این حال، طراحی فرآیندهای مشارکتی مؤثر با چالش‌های متعددی مواجه است و تجارب موجود درباره اقدامات مدیریتی زمینه‌ساز مشارکت، پراکنده، موردی و فاقد تحلیل یکپارچه است. این پژوهش با ترکیب مرور نظام‌مند و تحلیل مضمون، رویکردی نوآورانه برای یکپارچه‌سازی و شناسایی این اقدامات ارائه می‌دهد. لذا پرسش بنیادین پژوهش این است: چه ساختار مدیریتی می‌تواند زمینه‌ساز مشارکت واقعی و فراگیر در بازآفرینی بافت‌های تاریخی باشند؟ هدف این مطالعه، ارائه درک جامعی از اقدامات مدیریتی مؤثر برای تقویت مشارکت در این حوزه است. در ادامه، بخش پیشنهادی تحقیق به بررسی مطالعات مرتبط با مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی می‌پردازد.

پیشینه پژوهش

پس از مطرح شدن رویکرد بازآفرینی در اواخر قرن بیستم برای حفاظت از بافت‌های تاریخی و گذار از سیاست‌های تحمیلی

1. Ricciardelli et al

2. Kalfas et al

3. Khan et al

4. Verdini

5. Cao

6. Layson & Nankai

7. Wesley & Ainsworth

به مدل‌های مشارکتی در ابتدای قرن حاضر، گزارش اسکفینگتون^۱ (۱۹۶۹) برای اولین بار بر ضرورت مشارکت در این فرآیند تأکید کرد (بارون، ۲۰۰۵). مطالعات متعددی به نقش مشارکت در بازآفرینی پرداخته و راهکارهایی متنوع از منظرهای گوناگون برای ارتقای مشارکت واقعی و اثربخش پیشنهاد کرده‌اند. این پژوهش، برای تسهیل بررسی و هم‌راستایی با تحلیل مضمون، مطالعات پیشین را در چهار دسته اجتماعی، اقتصادی، سیاسی-برنامه‌ریزی، و فرهنگی طبقه‌بندی می‌کند.

۱. مطالعات خارجی

برخی پژوهش‌ها مشارکت را از منظر اجتماعی بررسی کرده‌اند. در کوبا، آموزش زنان برای توانمندسازی و جلب گروه‌های خاص به همکاری پیشنهاد شد (فرناندز و آنجلز، ۲۰۰۹). در رومانی، انسجام اجتماعی و شبکه‌سازی برای تقویت روابط اجتماعی مطرح گردید (آلپوپ و مانولتا، ۲۰۱۳) در آفریقای جنوبی، توانمندسازی زنان و دستیابی به برابری جنسیتی به‌عنوان عاملی کلیدی برای مشارکت شناخته شد (لکابا^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). در نپال، توانمندسازی شهروندان برای ارتقای این فرآیند پیشنهاد شد (روزاسکی^۳ و همکاران، ۲۰۲۰) در چین، ادغام اجتماعی و شبکه‌سازی به‌عنوان عوامل تقویت‌کننده معرفی شدند (سان و چن^۴، ۲۰۲۱). ریچاردلی و همکاران (۲۰۲۱) در ایتالیا با اشاره به ضعف در جلب گروه‌های خاص، مشارکت را در نظر گرفتن انتظارات جامعه دانستند، بوسا و ماندوللا^۵ (۲۰۲۴) در مراکش پایداری اجتماعی را عاملی کلیدی در تقویت مشارکت معرفی کردند.

برخی مطالعات، ارتقای مشارکت را به مسائل اقتصادی و تأمین منابع مرتبط دانسته‌اند. در مصر، همکاری با سازمان‌های بین‌المللی برای جذب سرمایه و تأمین مالی پیشنهاد شد (محمد و گمز^۶، ۲۰۱۲) در رومانی بهره‌بردن از کمک‌های بانک جهانی محرک مشارکت معرفی شد (آلپوپ و مانولتا، ۲۰۱۳) در انگلستان هوستون^۷ و همکاران (۲۰۱۵) تأمین مالی را بر مشارکت اثرگذار دانسته‌اند. در لهستان، بودجه‌ریزی مشارکتی برای افزایش مسئولیت‌پذیری شهروندان و تمرکززدایی معرفی گردید (زالوسکا^۸، ۲۰۱۶). در تونس، فعالیت‌های جمعی و چندبعدی برای تقویت مشارکت از منظر اقتصادی مؤثر دانسته شد (بشا^۹، ۲۰۲۱).

بسیاری از مطالعات، مشارکت را از منظر سیاسی و برنامه‌ریزی بررسی کرده‌اند. در ترکیه و مالزی، ترسیم چشم‌انداز مشترک از طریق جلسات محلی و تلاش برای ورود به لیست جهانی یونسکو پیشنهاد شد (ارتان و اگریچ‌اغلو^{۱۰}، ۲۰۱۵). در اسپانیا، تعریف زبان مشترک میان برنامه‌ریزان و شهروندان به‌عنوان ابزاری برای هدایت مشارکت معرفی گردید (ماتئو و سونات^{۱۱}، ۲۰۱۶). در چین، ترویج عدالت از طریق گفت‌وگو (چن^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۰) و تغییر پویایی حکمرانی (ژانگ^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۰) برای جلب مشارکت ضروری دانسته شدند. در آمریکا، ایجاد بستر شفاف برای جلوگیری از مشارکت غیرواقعی پیشنهاد شد (گویناند، ۲۰۲۰) در صربستان، گفت‌وگوهای فراگیر و گنجاندن دیدگاه‌های متنوع مطرح گردید (مردانویچ، ۲۰۲۳). برانکو و همکاران (۲۰۲۴) در پرتغال نیز انتقال از مقاومت به سازگاری در حکمرانی را زمینه‌ساز مشارکت دانستند.

برخی پژوهش‌ها بر راهکارهای فرهنگی برای ارتقای مشارکت تأکید کرده‌اند. در ترکیه، آموزش چندرشته‌ای و و تأمین تدارکات به‌عنوان پشتیبان این فرآیند مطرح شد (ارتان و اگریچ‌اغلو، ۲۰۱۶). در چین، تلفیق دیدگاه‌های محلی در برنامه‌ریزی پیشنهاد شد

¹. Skeffington

². Fernandez & Angeles

³. Alpopi & Manolea

⁴. Lekaba et al

⁵. Ruszczyk et al

⁶. Sun & Chen

⁷. Boussaa & Madandola

⁸. Mohamed & Gammaz

⁹. Huston et al

¹⁰. Zaluska

¹¹. Basha

¹². Ertan & Eǧercioǧlu

¹³. Mateo & Cuñat

¹⁴. Chen et al

¹⁵. Zhang et al

(دای و همکاران^۱، ۲۰۱۷). در هلند، رفع موانع فرهنگی مانند احساس شرم مرتبط با هویت سرزمینی مطرح گردید (بپتیست^۲، ۲۰۲۲) در مالزی، تطبیق برنامه‌های بازآفرینی با ویژگی‌های محلی مؤثر دانسته شد (نیکه‌اشیم و همکاران، ۲۰۲۳) در آفریقا، برابری جنسیتی به عنوان محرک فرهنگی معرفی گردید (ادیوک و لونا^۳، ۲۰۲۴). در ژاپن، هماهنگی منافع و فعالیت‌های شهروندمحور به عنوان تقویت کننده مشارکت شناخته شد (ناکایاما^۴، ۲۰۲۴)

۲. مطالعات داخلی

مطالعات داخلی در ایران، از جمله پژوهش‌های نمایه شده در اسکوپوس و نشریات داخلی که به نقش مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی پرداخته‌اند، در راستای نحوه بررسی پیشینه خارجی، پژوهش حاضر این مطالعات در چهار دسته اجتماعی، اقتصادی، سیاسی - برنامه‌ریزی، و فرهنگی طبقه‌بندی می‌کند.

برخی پژوهش‌ها مشارکت را از منظر اجتماعی بررسی کرده‌اند. چنانچه (نژدای و نژادابراهیمی، ۱۳۹۷) توانمندسازی ساکنان از طریق آموزش اجتماع محور را به عنوان راهکاری کلیدی ارائه کرده‌اند. در بندر انزلی (قلم‌گوده)، (پوزکریا و فدایی نژاد بهرام‌جردی، ۱۴۰۰) بر ظرفیت‌سازی برای کنشگری و رهبری جامعه تأکید ورزیده‌اند. (جمشیدی و همکاران، ۱۴۰۰) در ارومیه، تشکیل شورایی‌ها و نظارت مردمی را برای تقویت انسجام اجتماعی پیشنهاد داده‌اند. (طاهونی و طاهونی، ۱۴۰۱) و (حدادعادل و همکاران، ۱۴۰۱) سرمایه اجتماعی و تعلق خاطر ساکنان تبریز و دیگر محلات تاریخی را عاملی مؤثر در جلب مشارکت دانسته‌اند. همچنین، (ضمیری و امین‌زاده، ۱۴۰۳) افزایش آگاهی و بهبود ارتباط میان مردم و مسئولان را در تقویت تمایل به مشارکت برجسته کرده‌اند. برخی از مطالعات ملاحظات اقتصادی را مد نظر داشته‌اند مانند: (صابری‌فر، ۱۴۰۱) در اختیار داشتن منابع درآمدی غیر از ملک را برای تداوم بازآفرینی، عامل ایجاد اعتماد مردم به مسئولان دانسته است. زنگنه و پوراحمد (۱۴۰۲) که در مقاله خود تغییر کاربری زمین و اعطای تسهیلات در بندر گناوه را برای بهبود کیفیت زندگی و ایجاد تمایل به مشارکت در بازآفرینی پیشنهاد داده‌اند. از منظر سیاسی و برنامه‌ریزی، (میرزاخانی و همکاران، ۱۴۰۰) رفع تعارض میان دستگاه‌های اجرایی از طریق بهبود حکمرانی و چارچوب‌های حقوقی را مؤثر ارزیابی کرده‌اند. (زنگیسه‌ئی و همکاران، ۱۴۰۰) هم‌افزایی ارتباطی - شبکه‌ای مدیریت با تمرکز بر دولت تسهیلگر و جامعه مدنی را بر هم افزایی کنشگران در مورد شهر کرمانشاه مؤثر دانسته‌اند. (چهاردولی و سجاذزاده، ۱۴۰۱) مدیریت یکپارچه در چهار زمینه؛ محله محوری، حمل و نقل، حقوق مالکانه و اقتصاد بر پایه گردشگری را مورد تأکید قرار داده‌اند. (احمدپور و همکاران، ۱۴۰۳) نیز مدیریت و حکمرانی هوشمند در منطقه ۱۲ تهران را برای جلب مشارکت ارائه داده‌اند، در حوزه فرهنگی، (شبانی و ایزدی، ۱۳۹۶) نهادهای مذهبی را به عنوان عامل اثرگذار جهت مشارکت در بازآفرینی مؤثر دانسته‌اند (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲) فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی در سرپل اصفهان را برای جذب مشارکت پیشنهاد کرده‌اند. (جعفری و همکاران، ۱۴۰۰) نیز تأثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی، و شرایط کالبدی را در تقویت مشارکت بررسی کرده‌اند.

مطالعات پیشین، اگرچه راهکارهای متنوعی برای ارتقای مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی ارائه داده‌اند، عمدتاً به جنبه‌های خاصی مانند توانمندسازی اجتماعی، مسائل مالی، هماهنگی سیاسی و برنامه‌ریزی، یا اقدام فرهنگی محدود بوده‌اند. این پراکندگی، همراه با استفاده از روش‌های موردی یا غیرنظام‌مند، مانع از ارائه تحلیلی یکپارچه از اقدامات زمینه‌ساز تحقق مشارکت فراگیر شده است. به ویژه، فقدان توجه به ساختار مدیریتی به عنوان بستری هدایت کننده که بتواند راهکارهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، و فرهنگی را در سطوح مختلف (کلان، و خرد) مدیریت و رهبری کند، خلأ قابل توجهی در این حوزه ایجاد کرده است. نبود دسته‌بندی سطوح مدیریتی در فرآیند بازآفرینی، مسئولیت هماهنگی را صرفاً بر دوش برنامه‌ریزان و مشاوران قرار داده و امکان هدف‌گذاری مؤثر و تحقق مشارکت فراگیر را کاهش داده است. بنابراین، ضرورت تحلیل و تلفیقی جامع برای شناسایی و سطح‌بندی

¹ . Dai et al

² . Baptist

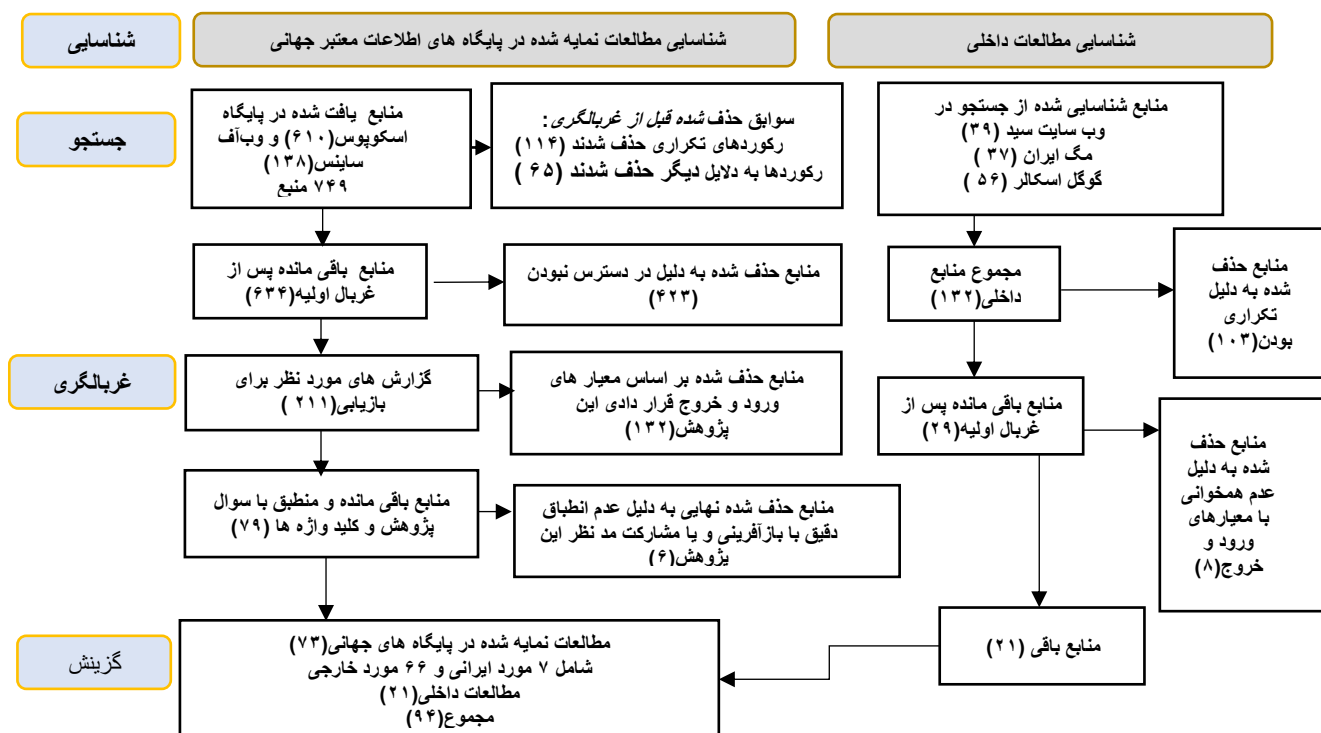
³ . Adejoke & Luana

⁴ . Nakajima & Murayama

اقدامات مدیریتی زمینه‌ساز، با تأکید بر ابعاد و زیرمجموعه‌های آن، آشکار است. این پژوهش با بهره‌گیری از بررسی نظام‌مند و تحلیل مضمون، به دنبال ارائه راهنمایی عملی برای پژوهشگران و برنامه‌ریزان فعال در حوزه بافت‌های تاریخی است. در بخش بعدی، روش‌شناسی این پژوهش برای تحلیل نظام‌مند این اقدامات تشریح خواهد شد.

روش پژوهش

این پژوهش با استفاده از رویکرد مرور نظام‌مند^۱، به بررسی مطالعات دو دهه اخیر در حوزه مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی می‌پردازد. این روش شامل شناسایی، ارزیابی، انتخاب، و تلفیق شواهد مرتبط با پرسش پژوهش در بازه زمانی مشخص است (موهر^۲ و همکاران، ۲۰۰۹) برای گزینش منابع، از پروتکل^۳ ۲۷ موردی پریزما^۴ (شکل ۱) با چهار مرحله شناسایی، جست‌وجو، غربالگری، و انتخاب نهایی بهره گرفته شده است (هاتن^۵ و همکاران، ۲۰۱۵). مراحل اجرای پژوهش به شرح زیر است.

شکل ۱: مراحل چهارگانه انتخاب منابع طبق دستور پریزما

مرحله نخست: تدوین چارچوب و کلیدواژه‌ها

ابتدا، پرسش اصلی پژوهش مبنای تعیین معیارهای ورود و خروج قرار گرفت تا از سوگیری جلوگیری و اعتبار نتایج تقویت شود.

معیارهای ورود:

- مطالعات مرتبط با بازآفرینی، با تأکید بر مشارکت در بافت‌ها، مناطق، یا محلات تاریخی.
- مقالات منتشر شده در پایگاه‌های علمی معتبر یا وب‌سایت‌های دانشگاهی شناخته شده.
- منابعی با متن کامل در دسترس.
- پژوهش‌های هم‌راستا با پرسش پژوهش و قابل استفاده برای پاسخگویی.

1. Systematic review

2. Moher et al

3. Protocol

4. PRISMA

5. Hutton et al.

معیارهای خروج :

- پژوهش‌های نامرتب با مشارکت.
- منابعی که متن کامل آنها در دسترس نبوده یا غیرقابل ترجمه بودند.

کلیدواژه‌های جست‌وجو شامل موارد زیر است:

"Sustainable urban regeneration" OR "sustainable regeneration" OR regeneration "Historic urban areas" OR "Historical contexts" OR "Historic districts" OR "historical urban fabric" AND "Public participation" OR "participation" OR "community engagement" OR "citizen involvement"

برای منابع داخلی، کلیدواژه‌های فارسی شامل «بازآفرینی شهری»، «بازآفرینی بافت تاریخی»، «محل‌های تاریخی»، «بخش تاریخی شهر»، و «مشارکت» استفاده شدند.

مرحله دوم: جست‌وجوی منابع

جست‌وجو در پایگاه اسکوپوس^۱، به‌عنوان منبع اصلی، با کلیدواژه‌های انگلیسی، ۶۱۰ مطالعه را شناسایی کرد. سپس، پایگاه‌های وب‌آوساینس^۲ و ساینس‌دایرکت^۳ بررسی شدند. با استفاده از روش گلوله برفی و مرور فهرست منابع مطالعات کلیدی، ۶۳۴ منبع خارجی گردآوری شد. برای منابع داخلی، جست‌وجو در پایگاه‌های علمی داخلی سید^۴ و مگ‌ایران^۵ و با کلیدواژه‌های فارسی انجام شد که ۱۳۲ مقاله شناسایی شد. در مجموع، ۷۶۶ منبع گردآوری شد.

مرحله سوم: غربالگری اولیه

منابع گردآوری شده پس از بررسی چکیده‌ها و اعمال معیارهای ورود و خروج به ۱۰۸ مورد (۷۹ مورد از پایگاه‌های معتبر جهانی و ۲۹ مورد از پایگاه‌های معتبر داخلی) کاهش یافت. این کاهش به دلیل عدم تطابق با پرسش پژوهش یا نبود متن کامل انجام شده.

مرحله چهارم: گزینش نهایی

۱۰۸ منبع با ارزیابی کیفی دقیق توسط دو پژوهشگر به‌صورت مستقل پایش شدند. پس از رفع اختلافات در ارزیابی، ۹۴ منبع برای تحلیل عمیق انتخاب شد. این منابع شامل ۶۶ مقاله خارجی نمایه شده در پایگاه‌های معتبر جهانی، ۷ مقاله ایرانی نمایه شده در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی، و ۲۱ مقاله داخلی نمایه شده در نشریات علمی-پژوهشی معتبر داخلی بودند.

تحلیل مضمون

پس از تکمیل مراحل چهارگانه پریزما، تحلیل داده‌ها با روش تحلیل مضمون انجام شد. برای بررسی راهکارهای ارتقای مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی، از چارچوب شش مرحله‌ای تحلیل مضمون بهره گرفته شد که امکان شناسایی و تفسیر الگوهای معنایی در جنبه‌های مختلف مشارکت و پیوندهای میان آنها را فراهم می‌آورد (کلارک و براون^۶، ۲۰۱۷). این روش با ارائه ساختاری نظام‌مند و انعطاف‌پذیر، سازماندهی داده‌های کیفی را تسهیل کرد. مراحل تحلیل به شرح زیر است:

۱- شناخت داده‌ها:

متن ۸۷ منبع منتخب به‌دقت مطالعه شد تا درک جامعی از محتوا و مفاهیم اصلی به دست آید. در این مرحله، یادداشت‌های اولیه برای ثبت ایده‌های کلیدی تدوین شدند.

۲- کدگذاری اولیه:

کدگذاری با رویکردی ترکیبی انجام گرفت. در روش قیاسی، بر اساس پرسش پژوهش، هدف، و کلیدواژه‌های مرتبط با مشارکت و بازآفرینی، چارچوبی اولیه برای کدگذاری شکل گرفت. در روش استقرایی، کدهای جدیدی که به‌صورت طبیعی از داده‌ها استخراج

1. Scopus

2. Web Of Science

3. Science Direct

4. SID

5. Magiran

6. Clarke & Braun

شدند، شناسایی و ثبت گردیدند تا جنبه‌های غیرمنتظره مشارکت نیز پوشش داده شود. این فرآیند به تولید ۴۳۰ کد منجر شد. کدگذاری توسط دو نفر به صورت دستی با استفاده از نرم‌افزار ورد و جدول‌بندی، و یک نفر با نرم‌افزار مکس کیودا^۱ انجام گرفت.

۳- شناسایی: مضامین:

پس از کدگذاری، کدها برای یافتن الگوهای معنایی مشترک گروه‌بندی شدند. در این مرحله، مضامین بالقوه اولیه شکل گرفتند.

۴- بازنگری مضامین:

مضامین اولیه ارزیابی شدند تا از انسجام و ارتباط آنها با داده‌های کدگذاری شده اطمینان حاصل شود. برخی مضامین ادغام شدند (مانند مضامین مرتبط با عوامل اجتماعی و فرهنگی) یا از یکدیگر جدا شدند. داده‌های اصلی دوباره بررسی شدند تا اعتبار مضامین تأیید شود. در این مرحله، مضامین به سطوح اصلی، فرعی، و سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند.

۵- تبیین و نام‌گذاری مضامین:

مضامین نهایی با دقت تعریف و نام‌گذاری شدند تا محتوای هر مضمون به روشنی منعکس شود. روابط میان مضامین در قالب جداول توصیفی تبیین شد.

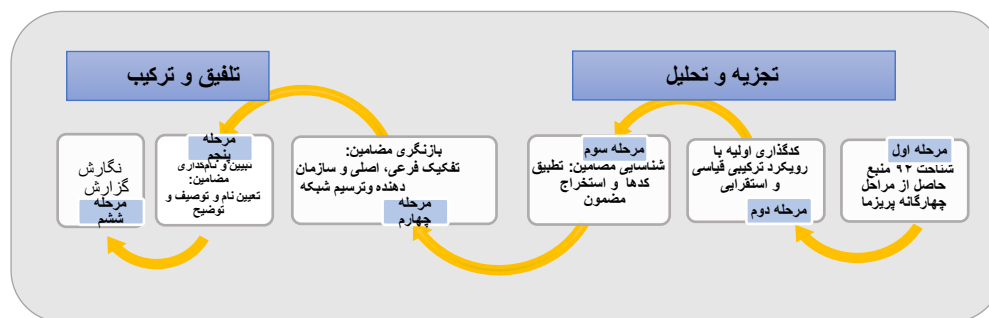
۶- نگارش گزارش:

یافته‌های پژوهش بر اساس مضامین نهایی نگارش یافت و تحلیل و تفسیر آنها ارائه شد.

اعتبارسنجی و پایایی:

برای تضمین اعتبار یافته‌ها و پایایی فرآیند کدگذاری، اقدامات زیر انجام شد:

همانگی کدگذارها: سه متخصص شهرسازی به صورت منظم کدها و مضامین را ارزیابی و در جلسات مشترک تحلیل کردند تا تفاهم مشترکی ایجاد شود. هرگونه ناسازگاری در کدگذاری از طریق مذاکره و توافق جمعی برطرف شد. تأیید توسط کارشناسان: مضامین نهایی و چارچوب یافته‌ها با صاحب‌نظران حوزه بازآفرینی شهری و مشارکت مطرح شد تا از دقت و صحت تفسیر آنها اطمینان حاصل گردد.

شکل ۲: مراحل استخراج مضامین طبق دستور شش مرحله ایی براون و کلارک

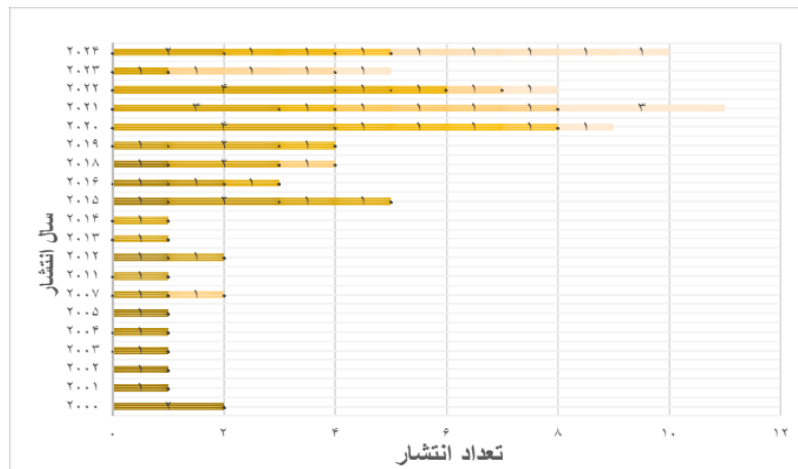
نتایج

پس از اتمام فرایند چهار مرحله‌ای پریزما و انتخاب نهایی ۹۴ منبع مطالعاتی، داده‌های حاصله بر مبنای ملاحظات و ویژگی‌های استخراج شده از دیدگاه محققان، تحت فرایندهای کدگذاری، تحلیل و تلفیق قرار گرفتند. نتایج این روند منجر به شناسایی دو دسته راهکار در دو رده کلان و خرد با هدف ارتقاء و تسهیل مشارکت در فرآیند بازآفرینی بافت‌های تاریخی گردید.

۱. تحلیل روند زمانی و توزیع جغرافیایی پژوهش‌ها

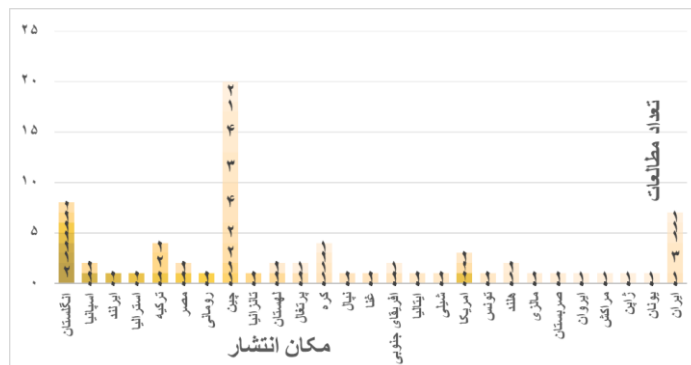
در بازه زمانی معین ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ میلادی، توزیع زمانی منابع گزینش شده برای این پژوهش به ترتیب در سال‌های ۲۰۲۱ (با فراوانی ۱۱ مورد)، ۲۰۲۴ با ۱۰ مورد، ۲۰۲۰ با ۹ مورد است، که این امر در شکل شماره ۳ به وضوح قابل مشاهده است. شایان ذکر است که نخستین اثر پژوهشی مرتبط با موضوع مورد بحث، به گزارش جامع اسکفینگتون در سال ۱۹۶۰ میلادی بازمی‌گردد.

^۱. MAXQDA

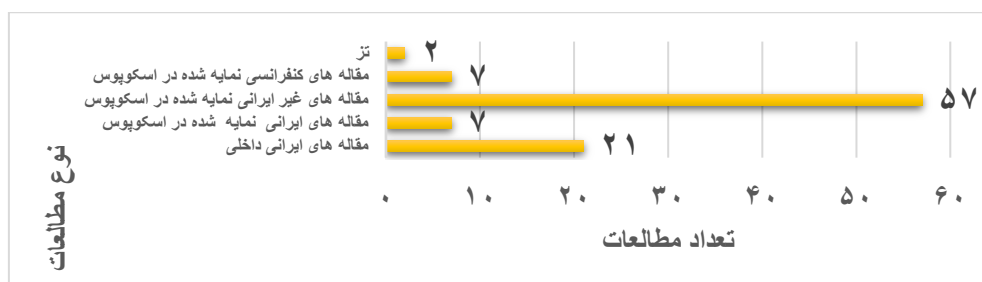
شکل ۳: توزیع زمانی منابع نمایه شده در پایگاه های معتبر جهانی

در تحلیل توزیع مکانی منابع منتخب برای این پژوهش، بررسی فراوانی پژوهش‌ها در کشورهای مختلف، نمایانگر تمرکز نسبی تحقیقات در مناطق خاصی است. بر اساس داده‌های ارائه شده در شکل شماره ۴، کشور چین با انتشار ۲۰ پژوهش، در صدر فهرست قرار دارد. پس از آن، انگلستان با ۸ پژوهش، کشور ایران با ۷ پژوهش و ترکیه و کره هر یک با ۴ پژوهش، در رتبه‌های بعدی از نظر میزان مشارکت در تولید دانش مرتبط با این حوزه قرار می‌گیرند.

شماره ۴: توزیع فراوانی مکان انتشار

همچنین بر اساس تصویر شماره ۵، نوع مطالعات مشتمل بر دو تز، ۵۷ مقاله خارجی، ۷ مقاله کنفرانسی نمایه شده در اسکوپوس، ۷ مقاله ایرانی، نمایه شده در پایگاه های معتبر جهانی، و ۲۱ مقاله ایرانی، منتشر شده داخل، است.

شکل ۵: تفکیک منابع

۲. استخراج مضمون های اولیه، اصلی و سازمان دهنده

پس از انجام فرآیند گردآوری و تحلیل محتوای راهکارهای ارائه شده در راستای ارتقاء سطح مشارکت، دو مقوله مضمون سازمان‌دهنده مدیریت در سطوح کلان و خرد استخراج گردید. تحلیل مضامین مرتبط با حوزه افزایش مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی، منجر به شناسایی ۹۳ مضمون اولیه و تجمیع آن‌ها در ۲۳ مضمون اصلی گردید.

در ذیل مقوله مضمون سازمان‌دهنده "مدیریت کلان"، تعداد ۵۰ مضمون اولیه شناسایی و در ده مضمون اصلی طبقه‌بندی شدند که عبارتند از: تأمین منابع مالی پایدار، تضمین منافع اقتصادی اجتماع، استقرار عدالت و شمول، پویایی قدرت، توسعه اجتماعی، استقرار حکمرانی مشارکتی، ارتقای آگاهی، توسعه فرهنگی، تدوین چشم‌انداز مشترک، و ظرفیت‌سازی و توانمندسازی. همچنین، در ذیل مقوله مضمون سازمان‌دهنده "مدیریت خرد"، تعداد ۴۳ مضمون اولیه شناسایی و در سیزده مضمون اصلی سازماندهی گردیدند که مشتمل بر: رفع تعارض منافع، رشد اقتصادی، عدالت، شمولیت، حکمرانی عرضی، پویایی قدرت، فرهنگ سازی، تدوین مدل بومی بازآفرینی، تنوع و نوآوری، تضمین تداوم، عام سازی بازآفرینی، یکپارچه‌سازی تلاش‌ها، پایبندی به اهداف است.

شایان ذکر است که در این مقاله، ساختار مدیریت امور بافت‌های تاریخی به دو سطح کلان و خرد تفکیک شده است. مدیریت کلان به معنای یک نهاد سازمان‌دهنده مقتدر و برخوردار از اختیارات گسترده در حوزه‌های گوناگون است. هرچند در حال حاضر، شرکت بازآفرینی شهری در وزارت راه و شهرسازی و دفاتری در شهرداری‌ها فعال هستند، اما به دلیل جایگاه زیرمجموعه‌ای، از کارایی و توانمندی لازم بی‌بهره‌اند. با توجه به اهمیت بافت‌های تاریخی به عنوان سرمایه‌های ملی، ضرورت ایجاد یک مدیریت کلان قدرتمند با اختیارات ویژه احساس می‌شود تا فرآیند بازآفرینی در میان دستگاه‌های ذینفع متعدد با اختلال مواجه نگردد. همچنین، مدیریت خرد بر سطح عملیاتی و اجرایی محلی تمرکز دارد و شامل شهرداری، مسئولان محلی، توسعه‌گران، تیم مشاور و مجریان است.

هر دو دسته از مضمون‌های شناسایی شده در چهار بعد: اقتصادی-اجتماعی، سیاسی-اجتماعی، فرهنگی-اجتماعی و برنامه ریزی طبق جدول‌های شماره ۱ و ۲ شناسایی شدند.

جدول ۱: مضمون سازمان‌دهنده مدیریت در رده کلان و مضامین اصلی و فرعی

مضمون سازمان‌دهنده	ابعاد	مضمون اصلی	منبع	مضمون فرعی
مدیریت کلان سازمانی	اقتصادی اجتماعی	تأمین منابع مالی پایدار	(بانگ و همکاران، ۲۰۲۲)	به حداکثر رساندن منابع و سرمایه‌گذاری خصوصی
			(وسلی و آینسورث ^۱ ، ۲۰۱۸)	جذب سرمایه خارجی و داخلی (بانک جهانی، کمک‌های یونسکو و.....)
			(ماتئو و سوناتا، ۲۰۱۶)	بهبود دسترسی به خدمات مالی
			(صالحی و همکاران، ۱۴۰۲)	تخصیص منابع
		تأمین منافع اقتصادی اجتماع	(بانگ و همکاران، ۲۰۲۲)	افزایش بهره‌برداری از منابع محلی
			(صالحی و همکاران، ۱۴۰۲)	توانمندسازی اقتصادی اجتماع
			(صالحی و همکاران، ۱۴۰۲)	رسیدگی به منافع متنوع
			(صالحی و همکاران، ۱۴۰۲)	ادغام شیوه‌های مختلف برای ارتقای رفاه اجتماعی
	سیاسی اجتماعی	استقرار عدالت و شمول	(ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰)	توسعه سیاست فراگیر
			(چن و همکاران، ۲۰۲۰)	حمایت از گروه‌های به حاشیه رانده شده
			(گوبیناند، ۲۰۲۰)	ارتقاء امنیت روانی
		ایجاد پویایی قدرت	(عبدالله ^۲ ، ۲۰۱۹)	تمرکززدایی
			(عبدالله ^۲ ، ۲۰۱۹)	تفویض قدرت
			(عبدالله ^۲ ، ۲۰۱۹)	محدود نمودن دخالت دولت
			(عبدالله ^۲ ، ۲۰۱۹)	محدود نمودن دخالت دولت

^۱ . Wesley & Ainsworth

^۲ . Abdullah

	ارتقای سرمایه اجتماعی	استقرار حکمرانی مشارکتی	(کائو، ۲۰۲۲) (ضمیری و امین‌زاده، ۱۴۰۳) (طاهونی و طاهونی، ۱۴۰۲) (حجازی، ۱۳۹۹)	توجه به شاخص‌های نارضایتی
				ایجاد اعتماد و روابط
				تقویت انسجام اجتماعی
				بهبود سرمایه اجتماعی
				پرداختن به هنجارهای اجتماعی
				حکمرانی محلی
				بازبینی اصول سیاست‌گذاری اجتماعی
				ساده سازی فرآیندهای اداری
				تشکیل شورای محلی
				حمایت ترتیبات نهادی
				شبکه‌های پشتیبانی اجتماعی
				ترویج سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های اجتماعی
	فرهنگی اجتماعی	تولید آگاهی	(ناکیژامه و موریاما، ۲۰۲۴) (ادیوک و لونا، ۲۰۲۴) (ارتان و اگریچ‌اغلو، ۲۰۱۶) (پوردکریا و فدایی‌نژاد بهرام‌جردی، ۱۴۰۰)	فلسفه منبع باز (دسترسی)
				تقویت احساس مالکیت در بین شهروندان
				ترویج آینده‌نگری و بحث سرزمینی
				ترویج شهروندی فعال
				رسیدگی به ننگ و شرم سرزمینی
				افزایش آگاهی از ارزش بافت تاریخی
				تقویت هویت فرهنگی و غرور جمعی
				پشتیبانی از صنایع فرهنگی و خلاق
				ادغام عناصر فرهنگی، تاریخی و تفریحی
				احیا و استفاده مجدد از دارایی‌های ارزشمند تاریخی
				سازماندهی رویدادهای فرهنگی
	برنامه ریزی	ساخت چشم انداز مشترک	(روزاسکی و همکاران، ۲۰۲۰) (لکایا و همکاران، ۲۰۲۰) (وسلی و آینسورث، ۲۰۱۸) (نژادابراهیمی و نژادعی، ۱۳۹۷)	شناسایی اهداف مشترک
				ایجاد اهداف روشن
				تمرکز بر معیارهای پایدار
				درک اهمیت مشارکت توسط مسئولان
				آموزش و ظرفیت‌سازی حرفه‌ای مدیران
				همکاری بین مقامات برنامه‌ریز
				کاهش اتکا به مشاوران خارجی و استفاده از مشاوران بومی
				توانمندسازی و ظرفیت‌سازی برای مشارکت در فرآیندهای تصمیم
				ادغام آموزش و سیاست شهری
				بهره بردن از مدارس به عنوان مراکز کلیدی اطلاعات
				توانمندسازی و اهدای نمایندگی
				آموزش و ظرفیت‌سازی ساده اما حرفه‌ای برای ساکنان

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده نقش محوری بعد اقتصادی-اجتماعی در بازآفرینی بافت‌های تاریخی است که نیازمند مدیریت در دو سطح کلان و خرد است. در سطح کلان، مضامین «تأمین منابع مالی پایدار» و «تضمین منافع اقتصادی جامعه» به‌عنوان پیش‌نیازهای اساسی برای ایجاد بستری اقتصادی در فرآیند بازآفرینی شناسایی شده‌اند. در سطح خرد، «رفع تعارض منافع» و «رشد اقتصادی» بر مدیریت چالش‌های محلی و ایجاد انگیزه برای مشارکت ذینفعان متمرکز هستند. این تمایز دوسط‌حی، چارچوبی مفهومی برای درک پیچیدگی‌های بازآفرینی ارائه می‌دهد و بر وابستگی متقابل این دو سطح تأکید دارد.

در سطح کلان، تأمین منابع مالی پایدار به عنوان ستون اصلی بازآفرینی عمل می‌کند (ماتئو و سونات، ۲۰۱۶)، زیرا هرگونه اقدام در مقیاس شهری بدون پشتیبانی مالی کافی با محدودیت‌های جدی مواجه می‌شود. بررسی منابع مورد تحلیل نشان می‌دهد که حتی در کشورهای توسعه‌یافته با اقتصاد پایدار، مسئله تأمین مالی همچنان در کانون توجه پژوهشگران قرار دارد (هوستون و همکاران، ۲۰۱۵) این امر حاکی از آن است که بازآفرینی، به دلیل ماهیت بلندمدت و چندوجهی خود، به منابعی فراتر از بودجه‌های دولتی متعارف نیاز دارد (وسلی و آینسورث، ۲۰۱۸) در کشورهای در حال توسعه، این چالش به دلیل ناپایداری اقتصادی و محدودیت‌های مالی تشدید می‌شود (یانگ و همکاران، ۲۰۲۲). به گونه‌ای که فرآیند بازآفرینی اغلب به پروژه‌های کوتاه‌مدت محدود شده است. محدودیت‌های اقتصادی منجر به گرایش به زود هنگامی شده، مشارکت ذینفعان را به حاشیه رانده (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲) و بازآفرینی را از یک فرآیند راهبردی چندوجهی و مشارکت‌محور به پروژه‌های کالبدی محدود تبدیل کرده است.

در سطح خرد، رفع تعارض منافع و رشد اقتصادی به عنوان دو مضمون کلیدی، بر مدیریت چالش‌های ناشی از تضادهای محلی و ایجاد فرصت‌های ملموس برای ذینفعان تمرکز دارند. تضاد منافع بین گروه‌های مختلف، از جمله ساکنان، توسعه‌گران و نهادهای محلی مانند شهرداری‌ها، یکی از موانع اصلی جلب مشارکت است (میرزاخانی و همکاران، ۱۴۰۰). این پژوهش نشان می‌دهد که بدون هماهنگی مؤثر در سطح خرد، اعتماد ذینفعان به فرآیند بازآفرینی کاهش می‌یابد. همچنین، رشد اقتصادی در سطح خرد، از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی و رفع موانع محلی، می‌تواند انگیزه مشارکت را تقویت کند (زالوسکا، ۲۰۱۶) با این حال، موفقیت این اقدامات به شدت به سیاست‌گذاری‌های کلان وابسته است. تجربه کشورهای آفریقایی و آسیایی حاکی از آن است که در غیاب پشتیبانی مالی و ساختاری از سطح کلان، مدیریت خرد (شامل مشاوران طرح، برنامه‌ریزان و توسعه‌گران) به تنهایی قادر به غلبه بر چالش‌های بازآفرینی نیست. این وابستگی، شکاف بین انتظارات مدیران کلان و ظرفیت‌های عملیاتی در سطح خرد را برجسته می‌سازد.

تحلیل تطبیقی بین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، تفاوت‌های قابل توجهی را در رویکرد به مشارکت در بازآفرینی نشان می‌دهد. در کشورهای توسعه‌یافته، ثبات اقتصادی امکان تمرکز بر ابعاد ظریف‌تر مشارکت، مانند جلب همکاری گروه‌های حاشیه‌ای (مانند جوانان، کودکان و مهاجران)، را فراهم می‌آورد. این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه، ناپایداری اقتصادی و فشار برای دستیابی به نتایج سریع، مشارکت را به حاشیه می‌راند. در کشورهای مصر و ترکیه، جلب کمک‌های بین‌المللی (ارتان و اگریچ‌اغلو، ۲۰۱۵) (محمد و گمز، ۲۰۱۲) به عنوان یک راهبرد کلان، امکان تأمین منابع مالی پایدار را فراهم کرده و زمینه را برای اقدامات مؤثر در سطح خرد، مانند هماهنگی منافع ذینفعان و ایجاد فرصت‌های اقتصادی محلی، مهیا ساخته است چنانچه پیش از این در رومانی کمک‌های جهانی در بازآفرینی زمینه ساز مشارکت بوده (آلپویی و مانولثا، ۲۰۱۳) در مقابل، در کشورهایی که مدیریت کلان اقتصادی ضعیف است، بار مسئولیت بر دوش نهادهای خرد قرار می‌گیرد که اغلب فاقد منابع و اختیارات کافی هستند. این ناهماهنگی، فرآیند بازآفرینی را با موانع ساختاری مواجه می‌سازد و مشارکت ذینفعان را به حداقل می‌رساند (بشا، ۲۰۲۱).

جدول ۲: مضمون سازمان دهنده مدیریت در رده خرد و مضامین اصلی و فرعی

مضمون سازمان دهنده	ابعاد	مضمون اصلی	منبع	مضمون فرعی
سازمان دهنده	اقتصادی	رفع تعارض منافع	(بشا، ۲۰۲۱)	حل تعارض و هماهنگی ذینفعان
			(زالوسکا، ۲۰۱۶)	ادغام منافع و انتظارات معقول ذینفعان در اهداف بازآفرینی
		رشد اقتصادی	(میرزاخانی و همکاران، ۱۴۰۰)	ایجاد فرصت‌های شغلی ذیل فرآیند بازآفرینی
				تمرکز بر موانع محلی اقتصادی
	سیاسی اجتماعی	بسط عدالت	(مردانویچ، ۲۰۲۳)	فرآیندهای تصمیم‌گیری فراگیر و شفاف
			(آسانته و هلیرت ^۱ ، ۲۰۲۰)	شنیدن صدای همه گروه‌ها و افراد- جذب صدای عمومی
				شنیدن بیش و ترجیحات ذینفعان به وسیله مشاوره عمومی، کارگاه‌ها و جلسات

1. Asante& Helbrecht

	فرهنگی اجتماعی	بسط شمولیت	برانکو، آلووس و (ماگالس، ۲۰۲۴) (ناتیویداد و همکاران، ۲۰۱۹) (چهاردولی و سجاذزاده، ۱۴۰۱) (اسماعیل پور و همکاران، ۱۴۰۱) (صابری فر، ۱۴۰۱)	پرهیز از تعامل انحصاری (طبقه خاص)
				پویایی جنسیتی و پرهیز از بسط طرد
				نماینده‌گی فراگیر برای همه موضوعات و نمایندگی متعادل ذینفعان
				پرهیز از غلبه گروه‌های انحصار طلب
		بسط حکمرانی عرضی		ادغام رویکردهای بالا به پایین و پایین به بالا
				پیوندهای افقی و اقدام جمعی
				انعطاف‌پذیری و سازگاری از سوی مشاور و سازمان محلی در شرایط و نیازهای متغیر
				همکاری با بخش عمومی و خصوصی (تفکیک خصوصی و شخصی)
				افزایش همکاری و ادغام بین بخش‌های مختلف و ذینفعان
				سطح منعطف سازمان تخصصی در وفق خود با مردم
				استقبال از بازخورد و انتقاد
		بسط تسهیم قدرت		تسهیل گفتگو و تعامل بین شهروندان و برنامه‌ریزان
				آموزش حقوق شهروندی و حق شهر در جلسه و کارگاه به زبان ساده
				شفافیت و سخاوت در اشتراک‌گذاری داده
				محیط یادگیری حمایتی
	فرهنگی اجتماعی	توسعه فرهنگی	(بایستیست، ۲۰۲۲) (نیکه‌اشیم و همکاران، ۲۰۲۳) (دای و همکاران، ۲۰۱۷) (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲) (شبابی و ایزدی، ۱۳۹۶)	کمپین‌های تبلیغاتی هدفمند
				تطبیق فرایند بازآفرینی با زمینه‌های محلی
				شناخت دانش و مهارت‌های محلی و ادغام با فرایند بازآفرینی
		تدوین مدل بومی بازآفرینی		ادغام ویژگی‌های فرهنگی و کالبدی
				نوآوری در مدیریت اجتماعی (کارگاه‌های مشارکتی)
				بهبود جمع‌آوری داده‌های بافت تاریخی
	برنامه ریزی	تنوع و نوآوری		ایجاد گروه‌های کاری و استفاده از تیم‌های چند رشته‌ای
				استفاده از فن‌آوری برای ارتباط و گرفتن بازخورد
				ایجاد انگیزه برای مشارکت (ارائه مشوق‌ها، مانند شناخت، پاداش یا فرصت)
		تضمین تداوم	(بوسا و ماندولا، ۲۰۲۴) (روچک و کنمنت ^۲ ، ۲۰۲۲) (ریچاردلی و همکاران، ۲۰۲۱) (آسانته و هلبرت، ۲۰۲۰) (شبابی و ایزدی، ۱۳۹۶)	نشان دادن نتایج ملموس
				ارزیابی بازخورد ساکنان (ایجاد احساس ارزشمندی)
				پیام ساده شده (غیرتخصصی برای درک همگانی) راهکار و راهبرد
		عام سازی بازآفرینی		ساده‌سازی فرایندها (سطح: بندی، زیر مجموعه سازی)
				ادغام امور بازآفرینی با مسئولیت‌های روزانه
				زبان مشترک بین مردم و برنامه ریزان (پل میان تخصص و راهبرد)
		یکپارچه سازی تلاش‌ها		ایجاد نقش‌ها و مسئولیت‌های روشن
				شناخت مقاومت و استقبال از مشارکت‌های موقت
				شناسایی شکاف موضوعی و پذیرش محدودیت‌ها
		پایبندی به اهداف		اهداف روشن برای بازآفرینی
				اتخاذ رویکرد یکپارچه به اهداف
				ارزیابی خود ارجاعی - استراتژی کنترل ثبات

بازآفرینی بافت‌های تاریخی به‌عنوان یک فرایند چندوجهی، نیازمند مدیریت مؤثر در بعد سیاسی-اجتماعی است که در این پژوهش در دو سطح کلان و خرد بررسی شده است. در سطح کلان، استقرار عدالت (چن و همکاران، ۲۰۲۰) (به‌معنای توزیع عادلانه منابع، فرصت‌ها و حقوق) و تمرکز بر شمول (مردانوویچ، ۲۰۲۳) (به‌رسمیت‌شناختن تنوع اجتماعی و گروه‌های حاشیه‌ای مانند اقلیت‌ها، اقشار کم‌درآمد و غیره)، بستری عادلانه و شفاف (گویناند، ۲۰۲۰) برای جلب اعتماد همه‌جانبه اقشار مختلف فراهم

¹. Natividade, et al

². Ročak & Keinemans

می‌کنند. این امر از طریق تمرکززدایی از ساختارهای قدرت (برانکو، آلووس و ماگالس، ۲۰۲۴) و گذار از الگوهای سنتی حکمرانی بالا به پایین به‌سوی تعاملات هم‌عرض و مشارکتی محقق می‌شود. در سطح خرد، اعمال اصول عدالت در فرآیندهای مشورتی و تسهیل تعاملات افقی میان ذینفعان، مشاوران و متخصصان بازآفرینی، اعتماد محلی را تقویت می‌کند. تحلیل یافته‌های این پژوهش، مبتنی بر کدگذاری مضامین استخراج‌شده از منابع داخلی و خارجی، نشان‌دهنده نقش محوری این بعد به‌عنوان زمینه‌ساز سایر ابعاد بازآفرینی است، زیرا مشارکت شهروندان به میزان اعتماد آنان به مسئولان وابسته است (حجازی، ۱۳۹۹) (ضمیری و امین‌زاده، ۱۴۰۳) (طاهونی و طاهونی، ۱۴۰۲) (شبابی و ایزدی، ۱۳۹۶) که تنها در شرایط عادلانه و فراگیر تحقق می‌یابد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ساختارهای سلسله‌مراتبی و بالا به پایین، مانند آنچه در سیاست‌های غیردموکراتیک چین مشاهده می‌شود (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰) (کائو، ۲۰۲۲)، با القای حس ناکارآمدی و بی‌تفاوتی در شهروندان، اعتماد را تضعیف می‌کنند. به‌طور مشابه، در مصر، ناکارآمدی اداری و سیاست‌های سخت‌گیرانه و غیرمنعطف دولت، مانع از ایجاد اعتماد شده (عبدالله، ۲۰۱۹) (محمد و گمز، ۲۰۱۲) و در نهایت، مشارکت واقعی را محدود کرده و فرآیندهای بازآفرینی را به پروژه‌های دولتی تقلیل داده است. در ایران، نبود سیاست‌های کلان یکپارچه در حوزه تسهیم قدرت و تعارض منافع بین دستگاه‌های اجرایی (میرزاخانی و همکاران، ۱۴۰۰)، مشارکت شهروندان را به حاشیه رانده است. این چالش، همراه با فقدان قوانین حمایتی از بازآفرینی، نشان‌دهنده ضعف در ایجاد بسترهای کلان برای جلب اعتماد عمومی است. این یافته‌ها با ادبیات حکمرانی خوب هم‌راستا هستند که بر شفافیت، پاسخگویی و مشارکت به‌عنوان پیش‌نیازهای توسعه پایدار تأکید دارند (چهاردولی و سجاذزاده، ۱۴۰۱).

در سطح خرد، اعمال اصول عدالت در فرآیندهای مشورتی، مانند جلسات جمع‌آوری نظرات شهروندان، و تسهیل تعاملات افقی بین ذینفعان (ساکنان، توسعه‌گران، مشاوران و متخصصان)، اعتماد محلی را تقویت کرده و مشارکت را به‌صورت عملیاتی محقق می‌سازد (صابری‌فر، ۱۴۰۱) (اسماعیل‌پور و همکاران، ۱۴۰۱). با این حال، این فرآیندها به شدت به سیاست‌های کلان وابسته‌اند. در غیاب بسترهای عادلانه و فراگیر در سطح کلان، جلسات مشورتی در سطح خرد به فرآیندهای صوری و بی‌اثر تبدیل می‌شوند. تجربه تانزانیا در کارایاکو دارالسلام (لایسون و نانکی، ۲۰۱۵) و غنا در بازار کوتوکورابا در کیپ کوست (آسانته و هلبرت، ۲۰۲۰) نشان‌دهنده این واقعیت است که الزامات قانونی برای مشارکت، بدون پشتیبانی سیاست‌های کلان مناسب، به سوءاستفاده مقامات محلی از کسبه و مالکان منجر شده و حقوق شهروندان را نقض می‌کند (بوسا و ماندولا، ۲۰۲۴). این موارد نشان می‌دهند که قوانین الزام‌آور، در نبود حکمرانی مشارکتی، نه تنها مشارکت را تقویت نمی‌کنند، بلکه به ابزاری برای بهره‌برداری و فساد تبدیل می‌شوند.

در پرتال نیز، فساد و تبانی بین مشاوران، برنامه‌ریزان و بخش خصوصی، مشارکت عمومی را تحت‌الشعاع قرار داده (ناتیویداد و همکاران، ۲۰۱۹) (برانکو، آلووس و ماگالس، ۲۰۲۴) و اعتماد شهروندان به فرآیند بازآفرینی را تضعیف کرده است. در کشورهایی مانند انگلیس با سیستم نئولیبرال، چالش‌های سطح خرد همچنان پابرجاست. مطالعات در این کشور به پدیده سوگیری فعال‌گزینی و سایه ذینفعان قدرتمند و روشنفکر اشاره دارند، جایی که گروه‌های نخبه یا ذینفعان بانفوذ (مانند سازمان‌های محلی، شوراها و مشاغل خاص) بر فرآیندهای بازآفرینی تسلط یافته و صدای گروه‌های حاشیه‌ای را به حاشیه می‌رانند (تورکو^۱، ۲۰۱۲) این امر نشان‌دهنده آن است که با وجود سیاست‌های کلان اقتصاد رقابتی، در بعد عدالت اجتماعی برای مشارکت مشکل وجود دارد. بنابراین، علاوه بر نیاز به الزامات قانونی برای کنترل مدیریت سطح خرد، اقداماتی در ابعاد فرهنگی لازم است تا از انحراف فرآیندهای مشارکتی جلوگیری شود.

یافته‌های این پژوهش، بازآفرینی بافت‌های تاریخی را به‌عنوان یک فرآیند چندوجهی در بعد فرهنگی-اجتماعی، نیازمند مدیریت مؤثر در دو سطح کلان و خرد تشخیص داده است. با تحلیل مضامین استخراج‌شده از منابع داخلی و خارجی، دو مضمون کلیدی در سطح کلان شناسایی شده‌اند: تولید آگاهی فرهنگی (ادیوک و لونا، ۲۰۲۴) و فرهنگ‌سازی، که حس تعلق و انگیزه مشارکت

¹. Turcu

شهروندان را تقویت می‌کنند. در سطح خرد، توسعه فرهنگی و تدوین مدل‌های بومی بازآفرینی، بر تطبیق رویکردها با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی هر بافت تاریخی تأکید دارند. یافته‌ها نشان می‌دهند که اقدامات فرهنگی نسبت به الزامات قانونی در جلب مشارکت داوطلبانه مؤثرتر هستند و در هر جامعه، بسته به ویژگی‌ها و شرایط، می‌توان از آن‌ها بهره برد. چنانچه در مطالعه (شبانی و ایزدی، ۱۳۹۶) به استفاده از بستر و حوزه نهادهای مذهبی اشاره شده است، اما موفقیت آن‌ها به هماهنگی بین سیاست‌های کلان و اقدامات خرد وابسته است.

تولید آگاهی فرهنگی در سطح کلان، به معنای ارتقای دانش شهروندان درباره ارزش‌های تاریخی و فرهنگی بافت‌های تاریخی (باپتست، ۲۰۲۲)، و فرهنگ‌سازی، به معنای نهادهای سازی این ارزش‌ها در افکار عمومی، نقشی محوری در ایجاد حس تعلق و هویت جمعی ایفا می‌کنند. این اقدامات از طریق ابزارهایی مانند آموزش در مدارس، رسانه‌های عمومی و برنامه‌های فرهنگی، حساسیت شهروندان به ضرورت حفظ بافت‌های تاریخی را افزایش داده و مشارکت فعال را تسهیل می‌کنند. برای مثال، مطالعه قلم‌گوده بندر انزلی (پورذکریا و فدایی‌نژاد بهرام‌جردی، ۱۴۰۰) بر ضرورت آموزش‌های فرهنگی برای نهادهای سازی ارزش‌های بافت‌های تاریخی تأکید دارد. به‌طور مشابه، در ترکیه، (ارتان و اگریچ‌اغلو، ۲۰۱۶). فرهنگ‌سازی تخصصی را پیش‌نیاز جلب مشارکت ذینفعان در فرآیند بازآفرینی می‌دانند. فقدان برنامه‌های کلان فرهنگ‌سازی، مشارکت شهروندان را به اقدامات پراکنده و غیرمستمر محدود کرده و نشان‌دهنده شکاف بین سیاست‌گذاری کلان و نیازهای محلی است.

در سطح خرد، توسعه فرهنگی از طریق فعالیت‌هایی مانند کارگاه‌های آموزشی، جلسات مشورتی و برنامه‌های فرهنگی محلی، آگاهی ذینفعان را افزایش داده (ناکیژامه و موریاما، ۲۰۲۴) و مشارکت را در مقیاس محلی عملیاتی می‌کند. تدوین مدل‌های بومی بازآفرینی، که بر ویژگی‌ها و بینش‌های فرهنگی و اجتماعی هر منطقه مبتنی هستند، به هماهنگی رویکردها با نیازهای خاص جامعه محلی کمک می‌کند. با این حال، این اقدامات بدون پشتیبانی سیاست‌های کلان، اثربخشی محدودی دارند. در کشورهای مانند چین (دای و همکاران، ۲۰۱۷)، ایران (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲) و مالزی (نیکه‌هاشیم و همکاران، ۲۰۲۳) بر بومی‌سازی رویکردهای بازآفرینی از طریق تلفیق ارزش‌های سنتی با اصول بازآفرینی تأکید شده است.

تحلیل تطبیقی تجارب جهانی، تفاوت‌های قابل‌توجهی را در رویکردهای فرهنگی به بازآفرینی آشکار می‌سازد. در کشورهایی مانند صربستان (مردانویچ، ۲۰۲۳) و اسپانیا (ماتئو و سونات، ۲۰۱۶)، که رویکرد بازآفرینی پس از اقدامات کالبدی و کارکردی توسعه یافته است، فرهنگ فردگرایی غالب، مشارکت در فعالیت‌های جمعی را محدود می‌کند. در این کشورها، توسعه فرهنگی بر تقویت روحیه جمع‌گرایی و اولویت‌بندی مشارکت نسبت به امور فردی متمرکز است. برای مثال، در آمریکا، پویایی فرهنگی از طریق برنامه‌های محلی توصیه شده تا شهروندان به مشارکت در بازآفرینی ترغیب شوند (گویناند، ۲۰۲۰). در مقابل، در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، تونس و مالزی، چالش اصلی، نهادهای سازی ارزش‌های فرهنگی و افزایش حساسیت به بافت‌های تاریخی از طریق آموزش و تقویت حس تعلق است (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۴) (خوراسگانی و اسکندری، ۱۴۰۳).

یافته‌های این پژوهش، نیاز به مدیریت مؤثر در بعد برنامه‌ریزی بازآفرینی بافت‌های تاریخی را در دو سطح کلان و خرد شناسایی کرده است. این پژوهش، با تحلیل مضامین استخراج‌شده از منابع داخلی و خارجی، در سطح کلان دو مضمون کلیدی شامل «تدوین چشم‌انداز مشترک» و «ظرفیت‌سازی و توانمندسازی» را شناسایی کرده است. در سطح خرد، پنج مضمون شامل «تنوع و نوآوری»، «تضمین تداوم»، «عام‌سازی بازآفرینی»، «یکپارچه‌سازی تلاش‌ها» و «پایبندی به اهداف» تبیین شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که برنامه‌ریزی مؤثر در بازآفرینی، با تکیه بر هماهنگی بین سیاست‌های کلان و اقدامات خرد، مشارکت ذینفعان را تقویت کرده و به پایداری فرآیند کمک می‌کند.

در سطح کلان، تدوین چشم‌انداز مشترک، به معنای ایجاد هدفی جمعی که ذینفعان مختلف را حول اهداف بازآفرینی متحد کند، و ظرفیت‌سازی و توانمندسازی، به معنای ارتقای دانش، مهارت‌ها و بینش مدیران، برنامه‌ریزان و شهروندان، نقشی محوری در ایجاد بستر برنامه‌ریزی مؤثر ایفا می‌کنند. چشم‌انداز مشترک، با تقویت حس جمع‌گرایی و هماهنگی بین کشران، زمینه را برای مشارکت پایدار فراهم می‌سازد (ارتان و اگریچ‌اغلو، ۲۰۱۵) ظرفیت‌سازی، از طریق آموزش و توانمندسازی شهروندان

نژادابراهیمی و نژادغی، ۱۳۹۷)، آن‌ها را به ایفای نقش فعال در کسب‌وکارهای محلی، حفظ میراث فرهنگی و بهره‌برداری از بافت‌های تاریخی قادر می‌سازد. این امر، به‌ویژه در جوامع محلی، به رونق اقتصادی و بهبود کیفیت زندگی منجر می‌شود. در مطالعات نپال (روزاسکی و همکاران، ۲۰۲۰) و آفریقای جنوبی (لکابا و همکاران، ۲۰۲۰) بر توانمندسازی شهروندان تأکید شده است. در مقابل، در کشورهایی مانند انگلیس (هوستون و همکاران، ۲۰۱۵) و آمریکا (وسلی و آینسورث، ۲۰۱۸) تدوین چشم‌انداز مشترک به‌عنوان ابزاری برای غلبه بر فردگرایی و جلب مشارکت جمعی مورد توجه قرار گرفته است. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده تأثیر فرهنگ‌های محلی بر اولویت‌های برنامه‌ریزی کلان هستند، جایی که جوامع در حال توسعه به توانمندسازی پیش از چشم‌اندازسازی نیاز دارند، در حالی که جوامع توسعه‌یافته بر هماهنگی جمعی تمرکز دارند.

در سطح خرد، برنامه‌ریزی بازآفرینی بر تنوع و نوآوری، تضمین تداوم، عام‌سازی بازآفرینی، یکپارچه‌سازی تلاش‌ها و پایبندی به اهداف متمرکز است. تنوع و نوآوری، از طریق بهره‌گیری از تخصص‌های مختلف و رویکردهای خلاقانه، به انعطاف‌پذیری فرآیند بازآفرینی کمک می‌کند. تضمین تداوم، پایداری اقدامات را در برابر تغییرات کوتاه‌مدت حفظ می‌کند، در حالی که عام‌سازی بازآفرینی، با ساده‌سازی فرآیندها و ایجاد زبان مشترک بین برنامه‌ریزان و شهروندان (ماتئو و سونات، ۲۰۱۶)، مشارکت را تسهیل می‌کند. یکپارچه‌سازی تلاش‌ها، هماهنگی بین کنشگران مختلف (مشاوران، توسعه‌گران و ساکنان) را تضمین کرده و پایبندی به اهداف، انحراف از مقاصد اصلی بازآفرینی را به حداقل می‌رساند. با این حال، موفقیت این مضامین به پشتیبانی سیاست‌های کلان وابسته است. بررسی‌ها نشان می‌دهند که در کشورهای توسعه‌یافته مانند هلند (روچک و کنمنت، ۲۰۲۳) و ایتالیا (ریچاردلی و همکاران، ۲۰۲۱) تنوع و نوآوری در برنامه‌ریزی خرد، با بهره‌گیری از تخصص‌های چندرشته‌ای، مشارکت را تقویت کرده است. این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه مانند مراکش (بوسا و ماندولا، ۲۰۲۴)، غنا (آسانته و هلیرت، ۲۰۲۰) و ایران (شبانی و ایزدی، ۱۳۹۶)، عام‌سازی بازآفرینی از طریق ساده‌سازی فرآیندها و ایجاد زبان مشترک، به تطبیق این رویکرد با فرهنگ محلی کمک کرده است.

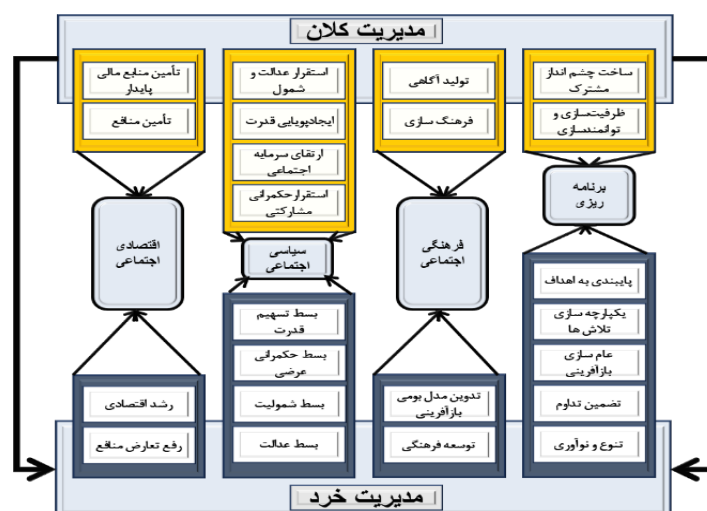
تحلیل تطبیقی تجارب جهانی، تفاوت‌های ساختاری و فرهنگی در برنامه‌ریزی بازآفرینی را آشکار می‌سازد. در کشورهای توسعه‌یافته، که بازآفرینی ریشه در نیازهای تاریخی و فرهنگی آن‌ها دارد، برنامه‌ریزی کلان بر تدوین چشم‌انداز مشترک برای غلبه بر فردگرایی متمرکز است، در حالی که برنامه‌ریزی خرد بر جزئیات اجرایی، مانند تنوع تخصص‌ها، تأکید دارد. در مقابل، در کشورهای در حال توسعه، که بازآفرینی به‌تازگی مورد توجه قرار گرفته است، برنامه‌ریزی کلان بر توانمندسازی شهروندان و برنامه‌ریزان برای جبران کمبود مهارت‌ها و آگاهی تمرکز دارد و برنامه‌ریزی خرد نیازمند تطبیق گسترده با شرایط بومی است.

در خصوص ایران، بیشتر مطالعات عوامل اجتماعی را جهت ارتقای مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی مد نظر دارند (جمشیدی و موسوی، ۱۴۰۰) (طاهونی و طاهونی، ۱۴۰۲) (علیزاده بیرجندی و همکاران، ۱۴۰۰) (امیری و همکاران، ۱۳۹۹) (صابری‌فر، ۱۴۰۱) (احمدی و همکاران، ۱۳۹۸) (اسماعیل‌پور و همکاران، ۱۴۰۱) (ضمیری و امین‌زاده، ۱۴۰۳) (پورزکریا و فدائی‌نژاد بهرام‌جردی، ۱۴۰۰) و ضمن بررسی عواملی همچون اعتمادسازی، حس وابستگی به مکان، راهکارهایی مانند آموزش (نژادابراهیمی و نژادغی، ۱۳۹۷) (امیری و همکاران، ۱۳۹۹)، بهره‌بردن از ویژگی‌های مذهبی و فرهنگی (شبانی و ایزدی، ۱۳۹۶)، رفع تعارض منافع (میرامیرزخانی و همکاران، ۱۴۰۰) (احمدپور و همکاران، ۱۴۰۳)، تمرکز بر انسجام اجتماعی و ایجاد آگاهی و انگیزه (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲) (خوراسگانی و اسکندری، ۱۴۰۳) اشاره دارند. در مطالعاتی همچون (چهاردولی و سجادزاده، ۱۴۰۱) (چهاردولی و همکاران، ۱۴۰۱) به مدیریت یکپارچه شهری در زمینه‌های سیستم‌های ترافیک و حمل‌ونقل، ساماندهی تأسیسات و تجهیزات (احمدپور و همکاران، ۱۴۰۳)، مدیریت هوشمند مبتنی بر فناوری اطلاعات جهت تعامل بین مدیریت شهری با مردم به‌صورت آنلاین در فرآیند بازآفرینی (زنگی‌شاهی و همکاران، ۱۴۰۰)، و حکمرانی حاصل از الگوهای متمرکز، غیرمتمرکز و شبکه‌ای تأکید شده است. بررسی مطالعات پیشین نشان می‌دهد که اعتماد شهروندان به مسئولان در بازآفرینی بافت‌های تاریخی، به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از اعتمادسازی از سوی حکمرانی شهری، نقشی محوری در مشارکت ایفا می‌کند. پژوهشگران با تأکید بر راهکارهایی نظیر بهره‌گیری از ارزش‌های فرهنگی و تقویت آن‌ها، آموزش در سطوح مختلف و ایجاد تعاملات مؤثر بین مدیریت بازآفرینی و شهروندان، به دنبال تقویت اعتماد و حس تعلق به محیط برای ترغیب ساکنان به مشارکت فعال در این فرآیند هستند. این پژوهش

ضمن تأیید این راهکارها، استدلال می‌کند که ایجاد اعتماد در میان ساکنان به سیاست‌گذاری‌های کلان وابسته است که حقوق و نقش شهروندان را به رسمیت بشناسد. چنین سیاستی باید تضمین کند که در فرآیند بازآفرینی، حقوق ساکنان تضییع نمی‌شود، زیرا تنها در این صورت، انگیزه مشارکت پایدار در آنان تقویت خواهد شد. (نوریان و آریانا، ۱۳۹۱) (برای نمونه، در مورد میدان عتیق اصفهان، رویکرد تحمیلی بازآفرینی به آوارگی تعداد زیادی از ساکنان منجر شد). علاوه بر این، اجرای بازآفرینی وابسته به بودجه‌های دولتی و مداخلات سازمان‌های دولتی، اغلب به رویکردی انقباضی در زمان‌بندی محدود می‌شود که برای دستیابی زودهنگام به نتایج و هم‌سویی با دیدگاه‌های کارشناسان و مدیران شهری و بازآفرینی طراحی شده است (ضمیری و امین‌زاده، ۱۴۰۳) و در ادامه فقدان چشم‌انداز مشترک و برنامه‌های کلان ظرفیت‌سازی، مشارکت شهروندان را به اقداماتی پراکنده با تحقق‌پذیری دشوار تبدیل کرده است. در سطح خرد، نبود نوآوری و هماهنگی میان کنشگران، اثربخشی برنامه‌ریزی بازآفرینی را کاهش داده است. این چالش‌ها بر ضرورت هماهنگی بین سطوح کلان و خرد تأکید دارند، زیرا بدون سیاست‌های کلان منسجم، اقدامات خرد به فرآیندهایی ناکارآمد و غیرپایدار بدل می‌شوند. تحلیل تطبیقی با تجارب کشورهایمانند ترکیه و مصر و بهره‌گیری از نمونه‌های جهانی نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی بازآفرینی، به‌عنوان فرآیندی چندسطحی، نیازمند انطباق با تفاوت‌های فرهنگی، ساختاری و اجتماعی از طریق مدیریت یکپارچه در سطوح کلان و خرد و در ابعاد گوناگون است.

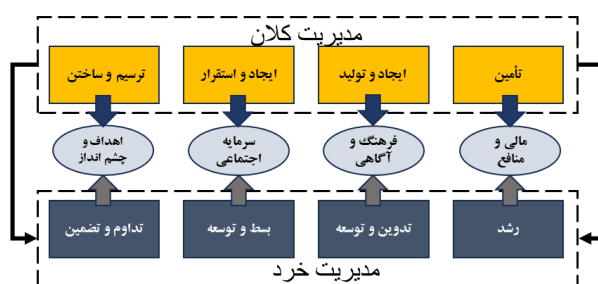
جمع‌بندی

یافته‌ها و تحلیل‌های این پژوهش نشان می‌دهند که مشارکت در بازآفرینی بافت‌های تاریخی، بخشی از مشارکت اجتماعی در هر جامعه است و نوع و میزان آن به سیستم مدیریتی آن جامعه وابسته است. بررسی تجارب جهانی حاکی از آن است که سیستم‌های مدیریتی، بستر لازم برای اجرای پروژه‌ها و طرح‌های شهری مشارکت‌محور را فراهم می‌کنند. سیستم‌های مدیریتی مبتنی بر برابری و دموکراسی، هرچند بی‌نقص نیستند، گام‌های مؤثری در ایجاد زمینه برای مشارکت در فرآیند بازآفرینی برداشته‌اند و این فرآیند را از رویکردی تحمیلی در آغاز قرن بیستم به سوی رویکردی مشارکتی سوق داده‌اند. این تحول، ریشه در سیاست‌های ملی جوامع پیشرو در این حوزه دارد. با این حال، مطالعات نشان می‌دهند که چالش اصلی این جوامع، بی‌اقدامی شهروندان و گرایش به فردگرایی است. در جوامعی که مطالعات به‌طور مکرر بر چالش اعتماد شهروندان به مسئولان تأکید دارند، تغییر در رویکردهای کلان مدیریت شهری ضروری است. بدون این تحول، طرح‌های مشارکت‌محور، مانند بازآفرینی بافت‌های تاریخی، یا توسط مشاوران و حکمرانی محلی محقق نمی‌شوند یا با دشواری‌های فراوان روبه‌رو خواهند شد. ایران، به‌عنوان یکی از این جوامع، به چارچوبی یکپارچه نیاز دارد که سیاست‌های کلان را با اقدامات خرد هم‌راستا کند. از آنجا که تغییرات در سیستم‌های مدیریتی جوامع، به‌ویژه در سطح کلان، فرآیندی زمان‌بر است. با توجه به اهمیت حفظ بافت‌های تاریخی و ضرورت تداوم اقدامات برای بقای آن‌ها، نمی‌توان این فرآیندها را متوقف کرد. این پژوهش، با جمع‌بندی و تحلیل تجارب جهانی و داخلی، سطح‌بندی مدیریتی را در دو سطح کلان و خرد و اقدامات مدیریتی را در چهار بعد سیاسی-اجتماعی، فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی-اجتماعی و برنامه‌ریزی مؤثر می‌داند. یافته‌ها بر اساس شکل شماره ۶ نشان می‌دهند که رابطه‌ای سلسله‌مراتبی و مکمل بین مدیریت کلان و خرد وجود دارد. به عبارت دیگر، مدیریت خرد به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از مدیریت کلان عمل می‌کند و اثربخشی اقدامات خرد به‌شدت به بسترها و سیاست‌های فراهم‌شده در سطح کلان وابسته است.

شکل ۶: رابطه ساختار مدیریت سطح کلان و خرد

بدون توجه به اصول مدیریت کلان و فراهم سازی بسترهای مناسب در سطح جامعه و حکمرانی شهری، تلاش های تخصصی در سطح خرد به تنهایی نمی توانند مشارکت واقعی و اثرگذار در فرآیند بازآفرینی را محقق کنند. این پژوهش نشان می دهد که ارتقای مشارکت در بازآفرینی بافت های تاریخی و هدایت آن به سوی مشارکتی مؤثر، نیازمند رویکردی جامع و یکپارچه در دو سطح مدیریتی کلان و خرد است. این رویکرد باید با در نظر گرفتن ابعاد اقتصادی-اجتماعی، سیاسی-اجتماعی، فرهنگی-اجتماعی و برنامه ریزی در هر دو سطح، بر ایجاد بسترهای مساعد در سطح کلان و طراحی و اجرای برنامه های مشارکتی کارآمد در سطح خرد تمرکز کند. نتایج نشان می دهند که: مدیریت در سطح کلان طبق تصویر شماره ۷، با اقداماتی نظیر: تأمین، ایجاد و تولید، ایجاد و استقرار و ترسیم و ساختن در زمینه های ذکر شده بستر را برای اقدامات مدیریت خرد مشتمل بر: رشد، تدوین و توسعه، بسط و توسعه و تداوم و تنوع می سازد.

شکل ۷: رابطه عملکرد مدیریت در دو سطح کلان و خرد

شایان ذکر است که مدیریت کلان در اینجا به معنای مدیریتی است که شرایط لازم برای آغاز، تداوم و اجرای فرآیند بازآفرینی در ابعاد مختلف را فراهم می کند و به سیاست های کلی دولت در سایر حوزه ها اشاره ندارد. بر این اساس، این پژوهش پیشنهاد های زیر را ارائه می دهد.

- تأسیس ستاد یا وزارتخانه ای مستقل برای بازآفرینی با اختیارات کامل، خارج از نظارت مستقیم سایر نهادها، به منظور مدیریت امور کلان نظیر تأمین منابع مالی پایدار از طریق ایجاد صندوق مالی ملی با مشارکت بخش خصوصی و ریزنی های بین المللی برای جذب سرمایه در بافت های تاریخی، و اصلاح سیاست های حکمرانی در مناطق تاریخی.

- ایجاد زیرگروه های تخصصی در این ستاد برای تمرکز بر ابعاد اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و برنامه ریزی بازآفرینی، با تأکید بر جذب همکار از میان شهروندان با توسعه پلتفرم های دیجیتال برای تعامل شفاف و مشارکتی بین ذینفعان.

- اولویت‌بخشی به پژوهش‌های گسترده برای شناسایی ویژگی‌های فرهنگی هر بافت تاریخی، به‌منظور آموزش و توانمندسازی ساکنان جهت توسعه مهارت‌ها و ظرفیت‌سازی برای ایجاد مشاغل مبتنی بر فرهنگ بومی، مانند کارگاه‌های ساخت مشربیت‌های سنتی در محله درب احمر مصر، و طراحی برنامه‌های آموزشی بین‌نسلی برای تقویت حس تعلق.

- حمایت از تشکیل نهادهای سازمان‌های مردم‌نهاد در بافت‌های تاریخی، همراه با تفویض اختیار و تسهیم قدرت.

- بازآموزی متخصصان و مجریان بازآفرینی برای نهادهای سازشی رویکرد مشارکتی و هم‌افزایی بین تخصص‌های حرفه‌ای و راهبردهای مردمی.

- اجرای اقدامات زود هنگام در بافت‌های تاریخی برای جلب اعتماد ساکنان، مانند برگزاری کارگاه‌ها و مسابقات با جوایز برای شهروندان فعال، انتخاب و معرفی شهروندان نمونه و ترویج مشارکت شهروندی از طریق برنامه‌های آموزشی در مدارس.

این پژوهش تأکید می‌کند که بدون اقدامات کلان مدیریتی، هیچ طرح بازآفرینی در بافت‌های تاریخی نمی‌تواند تمامی جنبه‌های این فرآیند را به‌طور مؤثر پوشش دهد. تشکیل شرکت بازآفرینی زیر نظر وزارت راه و شهرسازی یا دفاتر بازآفرینی در شهرداری‌ها، به‌دلیل وابستگی ساختاری، اختیارات و کارایی آن‌ها را محدود کرده و به نتایج اثربخش منجر نمی‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در مقاله مستخرج از پایان‌نامه به شکل توضیح داده شده از سوی مجله، مورد تأیید نویسندگان این مقاله است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر فاقد حمایت مالی است.

سپاسگزاری

از کلیه کسانی که در مراحل مختلف نوشتن این مقاله با نظرات خود ما را یاری دادند سپاس‌گذاری می‌کنیم.

منابع

- احمدپور، سمیه؛ نوری، سیدعلی؛ بهتاش، محمدرضا فرزاد؛ استعلاجی، علیرضا. (۱۴۰۳). مدیریت هوشمند شهری در بازآفرینی بافت‌های تاریخی با رویکرد مشارکت اجتماعی (مطالعه موردی: منطقه ۱۲ تهران). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه‌های انسانی دوره ۱۹، شماره ۳ - شماره پیاپی ۶۸. <https://doi.org/10.71633/jshsp.2024.1031817>
- احمدی، مارال، عندلیب، علیرضا، ماجدی، حمید و سعیده زرآبادی، زهرا السادات. (۱۳۹۸). تحلیلی بر جایگاه سرمایه‌های اجتماعی در بازآفرینی بافت فرسوده تاریخی محله امامزاده یحیی با بکارگیری معادلات ساختاری. دانش شهرسازی، ۳(۲)، ۳۹-۶۳. <https://doi.org/10.22124/upk.2019.10641.1102>
- اسمعیل پور، نجم، پیروزمهر، دلا رام، اکبری، رضا و اسمعیل پور، فاطمه. (۱۴۰۱). تبیین عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت ساکنان در بازآفرینی اجتماع‌محور در بافت‌های ناکارآمد شهری (مورد مطالعه: محله قلعه وکیل‌آباد شهر مشهد). برنامه ریزی فضایی، ۱۲(۳)، ۱-۲۴. <https://doi.org/10.22108/sppl.2022.132614.1643>
- امیری، خاطره، مسعود، محمد، مرادی چادگان، داریوش، صادقی، نگین و صافی اصفهانی، فرامرز. (۱۳۹۹). طراحی الگوی مقتدرسازی الکترونیکی به منظور ارتقاء سطح مشارکت در بازآفرینی نواحی دچار افت شهری اصفهان. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۵(۲)، ۶۹-۸۱. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2021.302219.672451>
- پاکرو نازلی، ستارزاده داریوش. بررسی مؤلفه‌های مؤثر در چالش‌های نهادی مشارکت شهروندی در بازآفرینی پایدار شهری مطالعه موردی: شهر تبریز تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی ۱۴۰۱؛ ۲۲ (۶۵) ۷۹-۱۰۱. <https://doi.org/10.52547/jgs.22.65.79>
- جعفری، مهدی، افضل، کوروش و ظهیری نیا، مصطفی. (۱۴۰۰). تبیین عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی در بازآفرینی شهری. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)، ۱۱(۴۵)، ۱۱۱-۱۲۳. <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2021.141772>
- جمشیدی، روناک، موسوی، میرسعید، فرامرزی اصل، مهسا و جمالی، سیروس. (۱۴۰۱). تأثیر مشارکت اجتماعی در فرآیند بازآفرینی بافت قدیم شهری (مورد مطالعه: منطقه ۴ شهر ارومیه). جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۲۰(۷۴)، ۱۴۵-۱۶۳. <https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1401.20.74.8.8>
- حجازی، سید جعفر. (۱۳۹۹). ارزیابی مشارکت مردم در اجرای طرح بازآفرینی شهری (نمونه موردی: بافت فرسوده مرکزی شهر اهواز). مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۴(۱)، ۱۱۷-۱۳۲. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25381490.1399.4.7.9.4>
- حدادعادل، فاطمه، محمد مرادی اصغر، علی الحسابی، مهران. (۱۴۰۲). مبانی اندیشه اسلامی مکان‌سازی مشارکت‌مبنا در بازآفرینی بافت تاریخی؛ نمونه مطالعاتی: محله عودلاجان پژوهش‌های معماری اسلامی؛ ۱۱ (۳) ۸۷-۶۳. <https://doi.org/10.61186/jria.11.3.4>
- حدادعادل، فاطمه، علی الحسابی، مهران و محمد مرادی، اصغر. (۱۴۰۱). ضرورت اتخاذ رویکرد مکان‌سازی مشارکت‌مبنا؛ در بازآفرینی بافت‌های تاریخی. دانش شهرسازی، ۳(۳)، ۱۰۱-۱۱۹. <https://doi.org/10.22124/upk.2022.19854.1651>
- خدیری، علیرضا، پوراحمد، احمد و زنگنه، سعید. (۱۴۰۲). تحلیل بازآفرینی پایدار شهری در بهبود کیفیت زندگی مناطق فرسوده با رویکرد مشارکت مردمی (مطالعه موردی: محله سرخور بندرگناه). نشریه علمی شهر ایمن، ۶(۳)، ۹۷-۱۱۲. <https://doi.org/10.22034/ispdr.2023.2013303.1057>
- صابری فر رستم، (۱۴۰۱). امکان سنجی ارائه مدل برای اثر مشارکت اجتماعی بر بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری (نمونه مورد مطالعه: مشهد، ۱۴۰۰)، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، ۱۲(۴۴)، ۳۹-۵۸. <https://www.doi.org/10.30495/uss.2022.699369>

صابری فر، رستم، و حسینی، عزت. (۱۴۰۱). تعیین مولفه های موثر در مشارکت شهروندان در قالب نظریه دام/اجتماعی و اثر تماشاگر (نمونه موردی شهر مشهد). جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، ۱۲(۳)، ۶۵-۹۰. <http://dx.doi.org/10.22111/GAIJ.2022.39341.2949>

صابری فر، رستم. (۱۴۰۱). بررسی عوامل اثرگذار بر مشارکت مردم در بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری، مورد پژوهش: شهر مشهد. فصلنامه علمی پژوهش های بوم شناسی شهری، ۱۳(شماره ۳ (پیاپی ۲۸))، ۹۷-۱۱۴.

<https://doi.org/10.30473/grup.2020.46261.2346>

زنگی‌شاهی، سجاد، رفیع‌یان، مجتبی، قائدرحمتی، صفر و مشکینی، ابوالفضل. (۱۴۰۰). هم‌افزایی کنشگران بازآفرینی پایدار شهری با رویکرد حکمروایی ارتباطی - شبکه ای مطالعه موردی (ستاد بازآفرینی شهر کرمانشاه). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۳(۴)، ۱۱۶۵-۱۱۹۰.

<https://doi.org/10.22059/jhgr.2020.249755.1007617>

تسابانی، امیرحسین، و ایزدی، محمدسعید. (۱۳۹۶). بومی سازی بازآفرینی یکپارچه شهری بافت های تاریخی شهر اسلامی. پژوهش های معماری اسلامی، ۵(۲ (پیاپی ۱۵))، ۱۵۰-۱۶۸. <https://sid.ir/paper/504901/fa>

ضمیری، مهسا و امین زاده، بهناز. (۱۴۰۳). نقش مشارکت در بازآفرینی شهری محله جوادیه بجنورد. مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، ۵(۴)، ۱-۲۲. <https://doi.org/10.22034/gasma.2025.2042751.1028>

طاهونی، مهدیه و طاهونی، الهام. (۱۴۰۱). بررسی نقش سرمایه اجتماعی در بازآفرینی پایدار شهری (مطالعه موردی: محلات شمالی بافت تاریخی- فرهنگی شهر تبریز). فضای شهری و حیات اجتماعی، ۱(۳)، ۵۵-۷۱.

<https://doi.org/10.22034/jprd.2023.55105.1025>

علیزاده بیرجندی، آرش، علیزاده، کتابون و جعفری، حمید. (۱۴۰۰). تحلیل فضایی - مکانی میزان مشارکت اجتماعی در بازآفرینی بافت ناکارآمد شهری (مطالعه موردی: شهر بیرجند). فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۱(۳)، ۲۵۱-۲۷۰.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1400.11.3.15.7>

نژادابراهیمی، احد و نژاداغی، نسترن. (۱۳۹۷). تدوین چارچوب مفهومی بازآفرینی شهری/اجتماع محور مبتنی بر آموزش در بافت‌های تاریخی. دانش شهرسازی، ۲(۳)، ۳۴-۲۱. <https://doi.org/10.22124/upk.2019.11245.1126>

نوریان، فرشاد و آریانا، اندیشه. (۱۳۹۱). تحلیل چگونگی حمایت قانون از مشارکت عمومی در بازآفرینی شهری مطالعه موردی: میدان امام علی (عتیق) اصفهان. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۱۷(۲)، ۱۵-۲۸.

<https://doi.org/10.22059/jfaup.2012.30156>

Ahmadi, M, Andalib, A, Majedi, H. and Zarabadi, Z. S. S. (2019). Analysis of the Position of the Social Capital in the Regeneration of the Historically Worn-Out Fabrics of Imāmzāde Yahyā Neighborhood, Using the Structural Equations. *Urban Planning Knowledge*, 3(2), 49-63. [In Persian]. <https://doi.org/10.22124/upk.2019.10641.1102>

Ahmadpour Somayyeh, Seied Ali Noori, Mohammadreza Farzad Behtash, Alireza Estelaji, (2024). Smart Management in Recreating Historical Contexts with the Approach of Social Participation (Case Study: District 12 of Tehran), *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 19(68), 135-151. [In Persian] <https://doi.org/10.71633/jshsp.2024.1031817>

Esmailpoor, N, Piroozmehr, D., Akbari, R. and Esmailpoor, F. (2022). Explaining the Social Factors Affecting Resident's Participation in Community-Based Regeneration in Dysfunctional Urban Contexts (Case Study: Vakil Abad Castle Neighborhood in Mashhad City. *Spatial Planning*, 12(3), 1-24. [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/sppl.2022.132614.1643>

Amiri, K, Masoud, M., moradi chadegani, D., sadeghi, N. and safi- Esfahani, F. (2020). Designing an E- empowerment pattern to improve the level of participation in the urban decline

regeneration of Isfahan. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 25(2), 69-81. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2021.302219.672451>

Pakro N, Sattarzadeh D. (2022). Investigating the Effective Components of Institutional Challenges of Citizen Participation in Sustainable Urban Regeneration Case Study: *Tabriz City*. *jgs*. 22(65), 79-101. [In Persian]. <https://doi.org/10.52547/jgs.22.65.79>

Jafari, M., Afzali, K. and Zahir Nia, M. (2021). Explaining the Factors Affecting Social Participation in Urban Regeneration. *Geography (Regional Planning)*, 11(45), 111-122. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2021.141772>

Jamshidi, R., moosavi, M., Faramarzi Asl, M. and Jamali, S. (2022). The Impact of Social Participation in the Process of Recreating the Old Texture of Cities (Case Study: Zone 4 of Urmia City). *Geography*, 20(74), 145-163. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1401.20.74.8.8>

Haddadeadel, F., alalhesabi, M. and Mohammadmoradi, A. (2022). The obligation of adopting a Partnership-based Placemaking approach; In the regeneration of historical contexts. *Urban Planning Knowledge*, 6(3), 101-119. [In Persian]. <https://doi.org/10.22124/upk.2022.19854.1651>

Haddadeadel F, mohammad moradi A, alalhesabi M. (2023). The foundations of the Islamic idea of place-making, the basis of participation in the regeneration of the historical context Case study: Odlajan neighborhood. *JRIA*. 11(3), 63-87. [In Persian]. <https://doi.org/10.61186/jria.11.3.4>

Hejazi, S. J. (2020). Assessing people's participation in the implementation of the urban regeneration plan (Case study: worn-out central texture of Ahvaz city). *Geographical Engineering of Territory*, 4(1), 132-117. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25381490.1399.4.7.9.4>

Khadri, A., Pourahmad, A., & Zanganeh, S. (2024). Analysis of sustainable urban regeneration in improving the quality of life in deteriorated areas with a community participation approach (Case study: Sarkhor neighborhood, Bandar Ganaveh). *Safe City Scientific Journal*, 6(3), 97-112. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/ispdrc.2023.2013303.1057>

Saberifar, R & Hoseini, E. (2022). Determining Effective Components in Citizen Participation in the form of Social Trap Theory and The Bystander Effect (Case Study: Mashhad). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 12 (43), 65-70. [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.22111/GAIJ.2022.39341.2949>

Saberifar, R. (2022). Feasibility study of presenting a model for the effect of social participation on the regeneration of inefficient urban fabrics (Case study: Mashhad, 2021). *Journal of Urban Sociological Studies*, 12(44), 29-58. [In Persian] <https://www.doi.org/10.30495/uss.2022.699369>

Saberifar, R. (2022). Investigating the Factors Affecting Public Participation in Urban Old Texture Regeneration, Case Study of Mashhad City. *Journal of Urban Ecology Researches*, 13(Vol 3, Series 28), 97-114. [In Persian] <https://doi.org/10.30473/grup.2020.46261.2346>

Zamiri, M. and Aminzadeh, B. (2025). The Role of Participation in the Urban regeneration of the Javadiyeh Neighborhood in Bojnord. *Geographical Studies of Mountainous Regions*, 5(4), 1-22. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/gsma.2025.2042751.1028>

Tahooni, M. and Tahooni, E. (2023). Examining the role of social capital in sustainable urban regeneration (Case study: the northern neighborhoods of the historical-cultural fabric of Tabriz city). *Urban Space and Social Life*, 1(3), 55-71. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jprd.2023.55105.1025>

Alizadeh Birjandi, A., Alizadeh, K. and Jafari, H. (2021). Spatial-spatial analysis of social participation in the regeneration of dysfunctional urban contexts (Case study: Birjand). *Geography (Regional Planning)*, 11(43), 251-270. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1400.11.3.15.7>

Nejad Ebrahimi, A. and najdaghi, N. (2018). Defining the Conceptual Framework of Community-Led Urban Regeneration Based on Training in the Historic Zones. *Urban Planning Knowledge*, 2(3), 21-34. [In Persian]. <https://doi.org/10.22124/upk.2019.11245.1126>

Nourian, F. and Ariana, A. (2012). Analyzing Judicial Support for Public Participation in Urban Regeneration Case Study of Imam Ali Square (Ateegh) in Isfahan. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 17 (2), 28-15. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2012.30156>

A, Abdullah, M., Y, Shafik, Z., & Y, El Kerdany, D. (2019). New Urbanism Theory as an Approach to regenerate the Egyptian Urban Heritage. *Engineering Research Journal*, 161(0), 112-133. <https://doi.10.21608/erj.2019.139777>

Abe, D. (2003). Features of Initial Framework for Urban Regeneration Policies at the Historic Center of Barcelona. *Journal of the City Planning Institute of Japan* 38:99-99 <https://doi.org/10.11361/cpij.1.38.0.99.0>

Adewale, Bukola Adejoke and Parisi, Luana. (2024) Gender-Inclusive Regeneration Strategies for Inner City Housing. *Cities*, Volume 165, 2025, 106125, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4852849>

Afacan, Y. (2015). Resident satisfaction for sustainable urban regeneration, *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Municipal Engineer*, 168(4), pp. 1-15. <https://doi.org/10.1680/muen.14.00046>

Alpopi, C., & Manole, C. (2013). Integrated Urban Regeneration – Solution for Cities Revitalize. *Procedia. Economics and finance*, 6, 178-185. [https://doi.10.1016/S2212-5671\(13\)00130-5](https://doi.10.1016/S2212-5671(13)00130-5)

Asante, L., & Helbrecht, I. (2020). Urban regeneration and politically-induced displacement in a secondary African city: A case of the Kotokuraba Market Project, Cape Coast, Ghana, *Geoforum*, Volume 115, Pages 21-33, ISSN 0016-7185, <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2020.06.017>

Baptist, V. (2022). Nostalgia for Urban Vices: Cultural Reminiscences of a Demolished Port City Pleasure Neighborhood. *Journal of Urban History*, 48(6), 1304-1323. <https://doi.org/10.1177/00961442221101464>

Barron, A; (2005) *A critical examination of recent developments in public participation in urban regeneration with particular reference to Spitalfields, east London*. Doctoral thesis, UCL. <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1566900>

Bonifati, G. (2018). PECreativity | people economy city: the case of London as a proactive investigation tool. *Creativity Studies*, 11(1), 142-151. <https://doi.org/10.3846/cs.2018.5505>

Boussaa, D., & Madandola, M. (2024) Cultural heritage tourism and urban regeneration: The case of Fez Medina in Morocco, *Frontiers of Architectural Research*, Volume 13, Issue 6 Pages 1228-1248 ISSN 2095-2635, <https://doi.org/10.1016/j.foar.2024.04.008>.

Branco, R., Canelas, P., & Alves, S. (2024). The governance of urban regeneration in Lisbon: Drivers of continuity and change. *Cities*, 154, Article 105324. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105324>

Cao, L. (2022). Participatory governance in China: 'Informal public participation' through neighbourhood mobilisation. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 40(8), 1693-1710. <https://doi.org/10.1177/23996544221100914>

Chahardowli, M., Sajadzadeh, H., Aram, F., & Mosavi, A. (2020). Survey of Sustainable Regeneration of Historic and Cultural Cores of Cities. *Energies*, 13(11), 2708. <https://doi.org/10.3390/en13112708>

- Chen, H., Wang, L., & Waley, P. (2020). The Right to Envision the City? The Emerging Vision Conflicts in Redeveloping Historic Nanjing, China. *Urban Affairs Review*, 56(6), 1746-1778. <https://doi.org/10.1177/1078087419847769>
- Chu, X., Shi, Z., Yang, L., & Guo, S. (2020) Evolutionary Game Analysis on Improving Collaboration in Sustainable Urban Regeneration Multiple-Stakeholder Perspective. *Journal of Urban Planning and Development*. Volume 146, Issue 4 Pages, 04020046 <https://orcid.org/0000-0001-9871-9395>
- Ciesiółka, P., & Maćkiewicz, B. (2022). In Search of Social Resilience? Regeneration Strategies for Polish Cities. *Sustainability*, 14(19), 11969. <https://doi.org/10.3390/su141911969>
- Clarke, V., & Braun, V. (2017). Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 297-298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Dabaieh, M. (2011). *A Future for the Past of Desert Vernacular Architecture*. [Doctoral Thesis (monograph), Department of Architecture and Built Environment]. Lund University (Media-Tryck).
- Dai, L., Wang, S., Xu, J., Wan, L., & Wu, B. (2017). Qualitative Analysis of Residents' Perceptions of Tourism Impacts on Historic Districts: A Case Study of Nanluoguxiang in Beijing, China. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 16(1), 107-114. <https://doi.org/10.3130/jaabe.16.107>
- El-Basha, M. S. (2021). Urban interventions in historic districts as an approach to upgrade the local communities. *HBRC Journal*, 17(1), 329-364. <https://doi.org/10.1080/16874048.2021.1938892>
- Ertan, T., & Eğercioğlu, Y. (2016). Historic City Center Urban Regeneration: Case of Malaga and Kemeraltı, Izmir. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 223, 601-607. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.05.362>
- Fernandez, A, Angeles. (2009). Building better communities: Gender and urban regeneration in Cayo Hueso, Havana, Cuba *Women's Studies International Forum*, Volume 32, Issue 2, Pages 80-88, ISSN 0277-5395 <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2009.03.006>
- Fitzpatrick, S., Hastings, A., & Kintrea, K. (2000). Youth involvement in urban regeneration: hard lessons, future directions. *Policy & Politics*, 28(4), 493-509. <https://doi.org/10.1332/0305573002501108>
- Fu, X. Queena, K. Qian, Guiwen Liu, Taozhi Zhuang, Henk J. Visscher, Ruopeng Huang,(2023).Overcoming inertia for sustainable urban development: Understanding the role of stimuli in shaping residents' participation behaviors in neighborhood regeneration projects in China,*Environmental Impact Assessment Review*,Volume 103,107252,ISSN 01959255, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107252>.
- Gu, Z., & Zhang, X. (2021). Framing social sustainability and justice claims in urban regeneration: A comparative analysis of two cases in Guangzhou. *Land Use Policy*, 102, Article 105224. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.105224>
- Guinand, S. (2020). Re-arranging public-private partnerships: The case of South Street Seaport New York. *Journal of Urban Affairs*, 43(2), 345-361. <https://doi.org/10.1080/07352166.2019.1697182>
- Hall, P. (2014). *Cities of tomorrow: An intellectual history of urban planning and design since 1880*. John Wiley & Sons. ISBN: 978-1-118-45647-7
- Huang, Y. C. and Chen, S. M. (2014). Study on the regeneration of urban historical area from the viewpoint of workshops matchmaking local participations. *Applied Mechanics and Materials*, 587-589, 48-56 <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/amm.587-589.48>

Huston, S., Rahimzad, R., Parsa, A. (2015). 'Smart' sustainable urban regeneration: Institutions, quality and financial innovation. *Cities* Volume 48 Pages 66-75 ISSN 0264-2751, <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.05.005>

Hutton, B., Salanti, G., Caldwell, D. M., Chaimani, A., Schmid, C. H., Cameron, C., Ioannidis, J. P. A., Straus, S., Thorlund, K., Jansen, J. P., Mulrow, C., Catalá-López, F., Gøtzsche, P. C., Dickersin, K., Boutron, I., Altman, D. G., & Moher, D. (2015). The PRISMA extension for network meta-analyses. *Annals of Internal Medicine*, 162(12), 777-784. <https://doi.org/10.7326/M14-2385>

Jones, P. S. (2003). Urban Regeneration's Poisoned Chalice: Is There an Impasse in (Community) Participation-based Policy? *Urban Studies*, 40(3), 581-601. <https://doi.org/10.1080/0042098032000053932>

Kalfas, D., Kalogiannidis, S., Ambas, V., & Chatzitheodoridis, F. (2024). Contribution of the Cultural and Creative Industries to Regional Development and Revitalization: A European Perspective. *Urban Science*, 8(2), 39. <https://doi.org/10.3390/urbansci8020039>

Kamrowska-Zaluska, D. (2016). Participatory Budgeting in Poland – Missing Link in Urban Regeneration Process. *Procedia Engineering*, 161, 1996-2000. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.08.792>

Khachatryan, A. (2024). Peculiarities of the participative methodology application in the process of revitalization of the architectural heritage of the Yerevan historical district of Kond in Armenia. *Multidisciplinary Reviews*, 7, 2024ss008. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024ss008>

Khan, S. A., Bhutta, M. H., Afzal, A., & Muhammad Hanif. (2023). Women Social Inclusion through Micro Financing in Case of Pakistan. *Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(1), 300–318. <https://doi.org/10.52131/pjhss.2023.1101.0351>

Khorasgani, A. M., & Haghighatbin, M. (2023). Regeneration of Historic Cities: Reflections of its Evolution Towards a Landscape Approach. *Journal of the International Society for the Study of Vernacular Settlements*, 10(5), 60–78. <https://doi.org/10.1142/S2345748124500088>

Kim, H. W., Aaron McCarty, D., & Lee, J. (2020). Enhancing Sustainable Urban Regeneration through Smart Technologies: An Assessment of Local Urban Regeneration Strategic Plans in Korea. *Sustainability*, 12(17), 6868. <https://doi.org/10.3390/su12176868>

Kim, J. (2024). The fading light of urban regeneration in a sewing neighbourhood in Seoul: Anthropological perspectives. *Cities*. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105013>

Kim, K., Križnik, B. and Kamvasinou, K. (2021). Between the state and citizens: Changing governance of intermediary organisations for inclusive and sustainable urban regeneration in Seoul. *Land Use Policy*. 105 (2021) 105433. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105433>

Layson, J. P., & Nankai, X. (2015). Public participation and satisfaction in urban regeneration projects in Tanzania: The case of Kariakoo, Dar es Salaam. *Urban, Planning and Transport Research*, 3(1), 68–87. <https://doi.org/10.1080/21650020.2015.1045623>

Lee W. Y., Shin S. H., Jang S. H. (2022). Sustainable Urban Regeneration Strategies in Korea's Abandoned Mine Area Using Industrial Heritage // *Advances in Civil Engineering*. Vol. 2022. pp. 1-17. <https://doi.org/10.1155/2022/7401027>

Lekaba, I. Naidoo. Kammila, Gumbo. Trynos& Kliptown, S.-S. (2020). *Women's participation in development projects of Kliptown: effective or not?* University of Johannesburg; Department of Sociology. Dentifiers 9912259907691 <https://hdl.handle.net/10210/475773>

Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P., Clarke, M., Devereaux, P. J., Kleijnen, J., & Moher, D. (2009). The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: explanation and

elaboration. *Journal of clinical epidemiology*, 62(10), e1–e34. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2009.06.006>

Lin, C., & Cheng, H. (2008). Renaissance of the Old Town District in Tainan: Research on Aesthetic Zoning in Historic Districts. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 7(2), 317–324. <https://doi.org/10.3130/jaabe.7.317>

López-Contreras, N., Puig-Barrachina, V., Vives, A., Olave-Müller, P., & Gotsens, M. (2021). Effects of an urban regeneration program on related social determinants of health in Chile: A pre-post intervention study. *Health & place*, 68, 102511. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2021.102511>

Lu, X. (2020). Analysis and Policy Recommendations for Public Participation in Urban Regeneration Projects in China. IOP Conference Series: *Materials Science and Engineering*, 960. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/960/3/032028>

Magalhães, C. (2015). Urban regeneration. In (2nd ed.), Vol. 24. *International encyclopedia of the social & behavioural sciences*. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.74031-1>

Maginn, P. (2007). Towards more effective community participation in urban regeneration: the potential of collaborative planning and applied ethnography. *Qualitative Research*, 7(1), 25–43. <https://doi.org/10.1177/1468794106068020>

Mateo, C., Cu, A. (2016). Guide of strategies for urban regeneration: A design-support tool for the Spanish context, *Ecological Indicators*, Volume 64, Pages 194-202, ISSN 1470-160X. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.12.035>

Mayo, M. (2001). Children's and young people's participation in development in the South and in urban regeneration in the North. *Progress in Development Studies*, 1(4), 279-293. <https://doi.org/10.1177/146499340100100401>

Mehrdad Chahardowli, Hassan Sajadzadeh, (2022). A strategic development model for regeneration of urban historical cores: A case study of the historical fabric of Hamedan City, *Land Use Policy*, Volume 114, 2022, 105993, ISSN 0264-8377, <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.105993>

Mirzakhani A., Turró M., Jalilisadrabad S. (2021). Key stakeholders and operation processes in the regeneration of historical urban fabrics in Iran // *Cities*. Vol. 118. p. 103362. ISSN 0264-2751, <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103362>.

Mohamed, A. A. A. and Gammaz, S. A. (2012). Assessment of the role of international organizations in the rehabilitation of historic districts: case of darb alahmar. *Journal of Urban Planning and Development*, 138(3), 215-226. [https://doi.org/10.1061/\(asce\)up.1943-5444.0000118](https://doi.org/10.1061/(asce)up.1943-5444.0000118)

Mohammad Salehi, Shima Taheri, Amirhosein Shabani. (2023). Regenerating historical districts through tactical urbanism: A case study of Sarpol neighborhood in Isfahan Province, Iran. *Frontiers of Architectural Research*, 12(6): 1234–1245 <https://doi.org/10.1016/j.foar.2023.09.004>

Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & The PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), e1000097. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>

Mrdjenovic T. (2023). Dataset on Bac settlement stakeholders' perspectives on integrative urban design play as an instrument for managing wicked urban regeneration issues in sustainable way. *Data in brief*, 50, 109562. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2023.109562>

Muir, J. (2004). Public Participation in Area-based Urban Regeneration Programmes. *Housing Studies*, 19(6)(6), 947-966. <https://doi.org/10.1080/0267303042000293026>

Nakajima, H., & Murayama, A. (2024). Inclusive urban regeneration approaches through small projects A comparative study of three Japanese machizukuri cases. *Cities*, Volume 152, 105241 ISSN 0264-2751 <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105241>.

Natividade-Jesus, E., Almeida, A., Sousa, N., & Coutinho-Rodrigues, J. (2019). A Case Study Driven Integrated Methodology to Support Sustainable Urban Regeneration Planning and Management. *Sustainability*, 11(15), 4129. <https://doi.org/10.3390/su11154129>

Nik Hashim, N. H., Md. Dali, M., & Alias, A. (2023). DEVELOPING SUSTAINABLE URBAN REGENERATION (SUR) EVALUATION METHOD FOR THE MALAYSIAN CONTEXT. *PLANNING MALAYSIA*, 21(30). <https://doi.org/10.21837/pm.v21i30.1389>

Pourzakarya, M., & Bahramjerdi, S. F. N. (2021). Community-led regeneration practice in Ghalam Gudeh District, Bandar Anzali, Iran: A participatory action research (PAR) Project. *Land Use Policy*, 105, 105416. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105416>

Ricciardelli, A. (2021). Sustainability of Urban Regeneration Projects in Resilient Cities: A Multiple Case Study. s.l.: *International Forum on Knowledge Asset Dynamics*. <https://hdl.handle.net/10419/246779>

Roberts, P. (2017). *The evolution, definition and purpose of urban regeneration*. In P. Roberts, H. Sykes, & R. Granger (Eds.), *Urban regeneration*. Los Angeles: Sage.

Ročak, M., & Keinemans, S. (2023). The Eternal Struggle for the City: In Search of an Alternative Framework for Citizen Participation in Urban Regeneration Projects in Shrinking Cities. *Sustainability*, 15(16), 12653. <https://doi.org/10.3390/su151612653>

Ruszczuk, H., Bijay, K., Yim, M., Kwong, C., Khanal, O., Bracken, L., Pandit, S., & Bastola, R. (2020). Empowering women through participatory action research in community-based disaster risk reduction efforts, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, Volume 51, 101763, ISSN 2212-4209, <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101763>.

Shen, T., Yao, X., & Wen, F. (2021). The Urban Regeneration Engine Model: An analytical framework and case study of the renewal of old communities, *Land Use Policy*, Volume 108, 105571, ISSN 0264-8377 <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105571>.

Speak, Suzanne. (2000). Children in urban regeneration: foundations for sustainable participation, *Community Development Journal*, Volume 35, Issue 1, Pages 31–40, <https://doi.org/10.1093/cdj/35.1.31>

Sun, M., & Chen, C. (2021). Renovation of industrial heritage sites and sustainable urban regeneration in post-industrial Shanghai. *Journal of Urban Affairs*, 45(4), 729–752. <https://doi.org/10.1080/07352166.2021.1881404>

Turcu, C. (2012). Local experiences of urban sustainability: Researching Housing Market Renewal interventions in three English neighbourhoods, *Progress in Planning*. Volume 78, Issue 3, Pages 10 1-150 ISSN 0305-9006 <https://doi.org/10.1016/j.progress.2012.04.002>

Varol, C., Ercoskun, O. Y., & Gurer, N. (2011). Local participatory mechanisms and collective actions for sustainable urban development in Turkey, *Habitat International*, Volume 35, Issue 1, Pages 9-16, ISSN 0197-3975, <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2010.02.002>

Verdini, G. (2015). Is the incipient Chinese civil society playing a role in regenerating historic urban areas? Evidence from Nanjing, Suzhou and Shanghai. *Habitat International*. 50, pp. 366-372. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2015.09.008>

Wesley, J. M., & Ainsworth, E. L. (2018). Creating Communities of Choice: Stakeholder Participation in Community Planning. *Societies*, 8(3), 73. <https://doi.org/10.3390/soc8030073>

Yang, J., Yang, L., & Ma, H. (2022). Community Participation Strategy for Sustainable Urban Regeneration in Xiamen, China. *Land*, 11(5), 600. <https://doi.org/10.3390/land11050600>

You, F., He, H., & Cui, W. (2022). A Review of Sustainable Urban Regeneration Approaches Based on Augmented Reality Technology: A Case of the Bund in Shanghai. *Sustainability*, 14(19), 12869. <https://doi.org/10.3390/su141912869>

Zhang, J. (2019). New functionalism: rejuvenating historical and cultural heritage through urban revival. *Int. j. anthropol. ethnol.* 3, 8. <https://doi.org/10.1186/s41257-019-0023-9>

Zhang, L., Lin, Y., Hooimeijer, P., & Geertman, S. (2020). Heterogeneity of public participation in urban redevelopment in Chinese cities: Beijing versus Guangzhou. *Urban Studies*, 57(9), 1903-1919. <https://doi.org/10.1177/0042098019862192>

Zhang, R., Martí Casanovas, M., González, M. B., Zhang, Z., & Li, H. (2024). The Guidance of Public Value in China's Historic Environment: Research on Regeneration Strategies Using Taiyuan's Bell Tower Street as an Example. *Land*, 13(8), 1189. <https://doi.org/10.3390/land13081189>

Zhao, P., Md Ali, Z., Nik Hashim, N. H., Ahmad, Y., & Wang, H. (2024). Evaluating social sustainability of urban regeneration in historic urban areas in China: The case of Xi'an. *Journal of environmental management*, 370, 122520. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.122520>